

Credo

Bilježnica za sudionike tečaja o vjeri

Uvod

U svakodnevici dolazimo u kontakt s najrazličitijim ljudima u obitelji i rodbinstvu, u susjedstvu, na radnome mjestu, u slobodnome vremenu, na putovanjima, ili preko medija kao televizija, Internet, časopisi ... Pritom nailazimo na najrazličitija mišljenja o „Bogu i svijetu“.

Kao budni ljudi današnjega vremena ne zaobilazimo da se na nov način suočimo s našom vlastitom vjerom: U čemu se sastoji kršćanska vjera? Što je u skladu s kršćanskom vjerom, što nije? I – Što vjerujem? Bistrenju tih pitanja hoće poslužiti tečaj o vjeri: „Credo – vjeru poznavati i ispovijedati“. Pritom se ne radi samo o tome da o vjeri više znamo, nego da se i sami nanovo ispunimo radošću, snagom i nadom vjere.

Dvije najvažnije ispovijesti vjere su Apostolsko Vjerovanje, prema latinskoj prvoj riječi Credo – vjerujem, često nazvano i Credo, i Nicejsko-carigradsko Vjerovanje, jer je na Nicejskome koncilu 325. formulirano a na Koncilu u Carigradu 381. dopunjeno.

U ovome tečaju o vjeri udubljujemo se u Apostolsko Vjerovanje. Gdje veliko Vjerovanje sadrži korisne dopune, uključit ćemo i njega.

Neka vas svjetlo Duha Svetoga rasvijetli i u vama osnaži radost u vjeri.

Leo Tanner

Napomena: Uz ovu bilježnicu za sudionike možete pročitati i predavanja ovoga tečaja o vjeri u proširenu obliku u spisu: Credo – vjeru poznavati i ispovijedati. Ondje ćete pronaći i neke dopune i vrijedne naputke.

Preporučujemo i videe uz tečaj o vjeri: Credo – vjeru poznavati i ispovijedati, koji sadrže kratak oblik predavanja. Usporedi: www.weg-verlag.ch. Na internetskoj stranici www.leo-tanner.ch možete videe pogledati a predavanja uz ovaj tečaj također poslušati i preuzeti.

Apostolsko Vjerovanje

Apostolsko Vjerovanje bilo je od drugoga stoljeća u Rimskoj crkvi krsna ispovijest i sve do danas rabi se pri podjeljivanju krštenja. Ono je preuzeto i od reformirane crkve. Ondje se ponekad riječ katolička Crkva prevodi s opća ili kršćanska Crkva. Apostolsko Vjerovanje glasi:

Vjerujem u Boga, Oca svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje. I u Isusa Krista, Sina njegova jedinoga, Gospodina našega, koji je začet po Duhu Svetom, rođen od Marije Djevice, mučen pod Poncijem Pilatom, raspet, umro i pokopan; sašao nad pakao, treći dan uskrsnuo od mrtvih; uzašao na nebesa, sjedi o desnu Boga Oca svemogućega; odonud će doći suditi žive i mrtve. Vjerujem u Duha Svetoga, svetu Crkvu katoličku, općinstvo svetih, oproštenje grijeha, uskrsnuće tijela, i život vječni. Amen.

Veliko Vjerovanje

Vjerovanje grčki govoreće Istočne crkve jest Veliko, Nicejsko-carigradsko Vjerovanje koje se u rimokatoličkoj Crkvi (Osim na njemačkome govornom području) moli uvijek na nedjeljnome bogoslužju:

Vjerujem u jednoga Boga, Oca svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje, svega vidljivoga i nevidljivoga. I u jednoga Gospodina Isusa Krista, jedinorođenoga Sina Božjega. Rođenog od Oca prije svih vjekova. Boga od Boga, svjetlo od svjetla, pravoga Boga od pravoga Boga. Rođena, ne stvorena, istobitna s Ocem, po kome je sve stvoreno. Koji je radi nas ljudi i radi našega spasenja sišao s nebesa. I utjelovio se po Duhu Svetom od Marije Djevice: i postao čovjekom. Raspet također za nas: pod Poncijem Pilatom mučen i pokopan. I uskrsnuo treći dan, po Svetom Pismu. I uzašao na nebo: sjedi s desne Ocu. I opet će doći u slavi suditi žive i mrtve, i njegovu kraljevstvu neće biti kraja. I u Duha Svetoga, Gospodina i životvorca; koji izlazi od Oca i Sina. Koji se s Ocem i Sinom skupa časti i zajedno slavi; koji je govorio po prorocima. I u jednu svetu katoličku i apostolsku Crkvu. Ispovijedam jedno krštenje za oproštenje grijeha. I iščekujem uskrsnuće mrtvih. I život budućega vijeka. Amen.

Naputci za „tiho vrijeme“

Posebno vrijeme da se u sebe primi snagu nade jest „tiho vrijeme“ s ovom bilježnicom za sudionike. Uvijek na istome mjestu i po mogućnosti u isto vrijeme, to će nas poštediti trajna razmišljanja gdje i kada ćemo uzeti vrijeme za to. Redoviti tijek pridonosi i nutarnjoj sabranosti. U vezi s time prijedlog koji vam može pomoći da pronađete svoj osobni tijek.

1. Smiriti se i sabrati

Ostavite si vremena da se smirite. Zatim pokušajte usmjeriti svoju pozornost na Boga. Možete započeti znakom križa i moliti: „Isuse Kriste, sada si tu. Hoćeš mi govoriti i osnažiti moju vjeru. Rasvijetli moj razum i otvori moje srce da bih nanovo spoznao ljepotu vjere, i da bi u meni rasla radost u vjeri. Hvala ti što me s ljubavlju gledaš...“

2. Dopustiti Bogu da ti se obrati

Sada možete zamoliti Duha Svetoga da postanete potpuno otvoreni za ono što vam Bog želi reći. U vezi s time možete polagano – ako je moguće glasno – pročitati tekst dotičnoga dana i u nj osluhnuti: Što kod mene odzvanja? Što mi čini dobro? Što ne razumijem? Što me smeta? Zašto?

Sve to iznutra slijedim i u sebi prebirem. Također može biti korisno stanovite rečenice u tekstu podcrtati.

3. Odgovoriti

Dobro je sada izreći svoje osjećaje, svoje misli, spoznaje, pitanja i dvojbe. Dobro je Bogu reći sve i očekivati od njega odgovor. Smijete se pouzdati da On svojom snagom, svojom utjehom i svojom ljubavlju ide uvijek s vama.

Crte kod „vlastitih misli“ mogu vam pomoći da u natuknicama zabilježite ono što vas pokreće. Vrijeme tišine možete zaključiti spontanom ili vama poznatom molitvom (primjerice Očenašem), znakom blagoslova ili pjesmom

Vjerujem u Boga, Oca

Prvi dan: Gdje stojim sada?

Apostolsko vjerovanje rabi se od drugoga stoljeća u pouci na krštenje i pri podjeljivanju krštenja (najprije u Rimu). Podjeljivanje krštenja orijentira se prema riječi Uskrsnuloga: „*Pođite po svem svijetu i učinite sve narode mojim učenicima krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga*“ (Mt 28,19).

Kod podjeljivanja krštenja ranije (danas također nakon pitanja odreknuća od đavla) kršteniku se upravljaju tri pitanja: „Vjeruješ li u Boga, Oca...? Vjeruješ li u Isusa Krista...? Vjeruješ li u Duha Svetoga...?“ Krštenik je na svako od ova tri pitanja odgovarao: „Credo! – Vjerujem!“ Pritom je svaki put bio uronjen u vodu (ili poliven vodom) i tako kršten.

Tko se krstio kao dijete, najčešće je vjerovanje naučio na vjeronauku i su-molio na nedjeljnome bogoslužju. Kao mladi i odrasli neki su se udaljili od kršćanske vjere, drugi su stekli nove pristupe i iskustva s Bogom. Bog je svim tim putevima išao zajedno s njima, opažali mi to ili ne.

Zato hoćemo na početku ovoga puta vjere zastati i pitati se:

- Kako sam ja upoznao kršćansku vjeru? Kako je put vjere do danas išao dalje? Gdje je bilo lomova, kriza, razočaranja? Gdje sam nanovo postao svjestan važnosti kršćanske vjere?
- Što me sada pokreće da vjerovanje produbljeno upoznam?

Drugi dan: Vjera je odgovor

U Bibliji nailazimo na iznenađenje da nije čovjek taj koji prvi vjeruje u Boga, nego Bog vjeruje u čovjeka. Bog stvaranjem čovjeka govori: „Hoću da živiš! Stvorio sam te! Dolaziš iz moga srca. Ljubljen si!“ Zatim Bog čovjeku povjerava stvorenje.

Kasnije se Bog obraća Abrahamu i sklapa s njime i sa sljedećim naraštajima savez. Bog uvijek iznova traži zajedništvo s čovjekom i osobno mu se obraća: „*Ta ti si narod posvećen Jahvi, Bogu svome;*

tebe je Jahve, Bog tvoj, izabrao da među svim narodima koji su na zemlji budeš njegov predragi vlastiti narod. Nije vas Jahve odabrao i prihvatio zato što biste vi bili brojniji od svih naroda - vi ste zapravo najmanji – nego zato što vas Jahve ljubi i drži zakletvu kojom se zakleo vašim ocima. Stoga vas je Jahve izveo jakom rukom i oslobodio vas iz kuće ropstva, ispod vlasti faraona, kralja egipatskoga“ (Pnz 7,6-8). Bog i nas ljubi i izabrao nas je. Krštenje djece znak je njegova izabranja i ljubavi.

Pavao govori: Vjera dolazi od slušanja (usp. Rim 10,17). Kršćanska vjera uvijek je odgovor na Božje povjerenje i ljubav: „Vjeruješ li mi? Vjeruješ li mojoj ljubavi?“ Čovjek dolazi do vjere primajući poruku, slušajući „glas“.

- Bog me je izabrao. Računa sa mnom. Hoće me obdariti i živjeti sa mnom. Što to u meni izaziva? Divljenje, radost, strah... Sve to mogu mu sada reći.
- Koji ću mu odgovor na to dati sada?

Treći dan: Vjerujem

„A vjera je već neko imanje onoga čemu se nadamo, uvjerenost u zbiljnosti kojih ne vidimo“ (Heb 11,1). Kršćanska vjera hoće ne samo priznati da postoji jedan Bog i smatrati istinitim to što Bog o sebi objavljuje i što obećava. Kršćanska vjera je povezana s odnosom, s povjerenjem.

Apostolsko Vjerovanje započinje s Vjerujem. Latinska riječ glasi credere – vjerovati, a znači dati srce. Tko vjeruje, daje svoje srce. Vjera se odnosi na čovjekovu najnutarniju nutrinu: na njegovo srce. To pokazuje: Vjera nije nikakva intelektualna igra misli, nego se odnosi na čitavu egzistenciju.

Vjerovati (njem. glauben) polazeći od korijenskoga značenja znači ljubiti i hvaliti, biti s nekim prislan u ljubećoj privrženosti i srdačnu predanju. Vjera tako znači upustiti se u jedan Ti, srcem ovisiti o jednoj osobi.

S Vjerujem čovjek govori Bogu: „Vjerujem tebi. Tebi dajem svoje srce.“ Tko vjeruje i ispovijeda svoju vjeru, vezuje se uz Boga svojom vlastitom osobom. Riječ Vjerujem može se prevesti i sa: Potpuno ti se predajem. Potpuno ti se povjeravam.“ Takva vjera dovodi do gledanja prema gore i do klanjanja nevidljivomu Bogu.

- Što mi kod riječi *vjerovati* pada na pamet?
- Što kod Credo znači *vjerujem*?
- Mogu li tako vjerovati? Želim li moći tako vjerovati? Tada mu to sada mogu reći.

Četvrti dan: Bog je ljubeća zajednica

U Vjeronanju molimo: *Vjerujem* u Boga. U kojega Boga vjerujem? Komu dajem svoje srce?

Biblijska vjera shvaća sebe kao religiju objave. Nisu tek neke posebno nadarene osobe izmislile veličanstvene ideje, teorije i mudrosti i zatim ih zapisale. Naprotiv: Bog je preuzeo inicijativu. On je prilazio ljudima. „Govorio“ je čovjeku preko njegova nutarnjega glasa, preko prirode, preko poruke pozvanih ljudi (proroka) ili preko događaja povijesti.

Bog je u Starome zavjetu nebrojeno puta prilazio ljudima i obraćao im se: *Jahve reče Abram: 'Idi iz zemlje svoje, iz zavičaja i doma očinskog, u krajeve koje ću ti pokazati. Velik ću narod od tebe učiniti, blagoslovit ću te, ime ću ti uzveličati, i sam ćeš biti blagoslov'* (Post 12,1-2).

Poseban trenutak objave Božje dogodio se kad je Bog progovorio Mojsiju u pustinji iz gorućega grma. Ondje je Mojsije dobio nalog: „*Ja te šaljem faraonu da izbaviš narod moj, Izraelce, iz Egipta*“ (Izl 3,10b). Onda je Bog objavio Mojsiju Svoje ime: „*Ja sam koji jesam*“ (Izl 3,14).

Vrhunac Božje objave dogodio se u učovječenju Boga u Isusu iz Nazareta. Ivan piše: „*Boga nitko nikada ne vidje. Jedinorođenac, Bog, koji je u krilu Očevu, on nam ga obznanio!*“ (Iv 1,18). Po njemu je neopisivo velika Božja ljubav koju Bog ima prema nama vidljiva i

iskusiva. Po njemu se sve više i više očitovala i najnutarnija Božja tajna: Jedan Bog u trima osobama.

Ispovijedanje Trojedinoga Boga u konačnici je tumačenje rečenice: „*Bog je ljubav*“ (1 Iv 4,8). Bog, Trojedini, nije nikakvo usamljeno biće, nego u samomu sebi ljubeća zajednica: Otac ljubi Sina, Sin ljubi Oca i ovaj silni i nezamislivi vez ljubavi između Oca i Sina jest sama božanska osoba. Duh Sveti.

Bog je u sebi zajednica ljubavi, jedan Bog koji sebe dariva i priopćuje. Bog je živa razmjena, radost, ljepota, slava, nezamisliva sreća. Bog je u sebi beskrajna rijeka ljubavi. U tu ljubav hoće On pozvati čovjeka. Čovjek se otvara ovoj Božjoj ljubavi povjeravajući Mu se u vjeri.

- Bog se korak po korak objavljuje i svakomu čovjeku: Kako sam do sada upoznao Boga?
- Što može značiti to ako je trojstven, da je u sebi ljubeća zajednica?

Peti dan: Božja svojstva

Na temelju Božjih objava, na temelju iskustava s Bogom i razmišljanja o tome ljudi su u Bibliji opisali pojedina svojstva, kao primjerice: Bog je Duh. Bog je svjetlo. Bog je nevidljiv. Bog je nedokučiv. Bog je besmrtn. Bog je savršen. Bog je sveznajuć. Bog je neugasivi oganj. Bog je jedini mudri.

Bog je milosrdan: „*Gospodin kraljuje – nek' zadršću narodi; sjedi nad kerubima – zemlja nek' se potrese! Velik je Gospodin na Sionu, uzvišen nada sve narode. Nek' slave ime tvoje veliko i strašno: ono je sveto! ... Uzvisujte Gospodina, Boga našega, padnite pred svetu goru njegovu: jer svet je Gospodin, Bog naš.*

Svetost Božja pokazuje da Božje milosrđe nikada ne smijemo prikazivati bezazlenijim nego što jest, niti Boga degradirati na kolegu koji kao tzv. *dragi Bog* prelazi olako preko naše zloće, naše sebičnosti i nečistoće. Bog je na temelju Svoje svetosti čitavom energijom ljubavi protiv svake zloće i svakoga grijeha i nepravde.

Upravo zato jer čovjekovo spasenje ljubi iznad svega, Bog se čitavom svojom energijom ljubavi okreće protiv svega što čovjeka razara, ponizuje i ranjava.

Bog je divan: „*Gospodine Bože naš, divno li je ime tvoje po svoj zemlji. Veličanstvom nebo natkriljuješ*“ (Ps 8,2). Božja slava je njegovo suvereno gospodstvo, njegova moć i dostojanstvo, njegov sjaj i njegova ljepota. Bog nadilazi i nadmašuje stvarnost svijeta.

Bog je vječan: „*Prije nego se rodiše bregovi, i prije nego nastala zemlja i svemir, ti si, Bože, od vijeka do vijeka*“ (Ps 90,2). Bog nadilazi vrijeme i povijest.

- Mogu razmatrati o ovim Božjim svojstvima: Kojih sam od njih bio manje (ili nikako) svjestan?
- Koja od njih jačaju moje povjerenje u Boga?

Šesti dan: Bog je Otac

Vjerujem u Boga, *Oca*. Prvi izričaj u *Credu* govori da je Bog *Otac!* Bog, najviša instanca, najveća moć u svemiru jest *Otac*, jednostavno čudesan i za ne povjerovati.

Izričaj Bog je *Otac* prije svega je izričaj odnosa. Kod riječi *Otac* mislimo najčešće na zemaljske očeve. Ali Bog nije seksualno biće. Riječ *Otac* ovdje je simbol koji obuhvaća sve očinsko i majčinsko na najčišći, najsavršeniji način. Papa Ivan Pavao II. je rekao: „Bog je *Otac*, ali još više *Majka*.“ Isus nam je pokazao nebeskoga *Oca* kao Boga koji ljubi na majčinski i očinski način, čije srce hoće dobro svima.

Ivan piše: „*Gledajte, koliku nam je ljubav darovao Otac: djeca se Božja zovemo i jesmo*“ (1 Iv 3,1). Po krštenju smo u Sinu Isusu Kristu postali djeca, a time i Božje kćeri i sinovi. Usred nebrojenih ljudi na nezamislivo prostranoj Zemlji, koja je sitno zrnice prašine u svemiru, ja sam Bogu kći/sin, njegovo nada sve ljubljeno dijete. Kao što otac i majka na mene pazi, za mene skrbi, o meni se stara, sa mnom trpi kad padnem, tako još puno više čini Bog, naš *Otac*. Ja sam Njegovo

dijete, od čijega se života on puno nada, zbog čijih strahova i povrjeda supati kao otac sa svojim djetetom.

Što može značiti vjerovati u Boga, *Oca*, pokazuje sljedeća pripovijest: Plesač na užetu izvodio u nekome gradu na vrtoglavoj visini svoje vještine. Na kraju dođe glavna atrakcija: gura tačke preko kolebljiva konopca. Svima zastaje dah. Zatim, stigavši sretno – buran pljesak i mnoštvo počne dovikivati: Dodatak, dodatak! Tada on upita jednoga gledatelja koji je posebno glasno vikao. „Vjeruješ li da ću još jednom uspjeti!“ „Naravno da ćeš uspjeti!“, poviče on. Nato će plesač na užetu: „Onda dođi gore i sjedni u tačke i ja ću te pregurati prijeko!“ Nasta muk: ovaj nije mislio tako.

Kratko iza toga javi se jedan dječak: „Ja dolazim!“ I već se uspinje gore i sjeda u tačke. Svi su tihi da se može čuti miš i gledaju začarano i bojažljivo prema gore. Korak po korak – s velikim oprezom – gurao je plesač na užetu tačke s dječakom preko užeta. Na kraju prispjevši – olakšanje i buran pljesak. Mladić ponovno siđe. Prispjevši dolje upita ga jedan od gledatelja: „Nisi se nimalo bojao?“ „Ne, zašto bih se plašio, onaj ondje gore je moj otac!“

- Što znači to da je Bog Otac?
- Što bi se u mom životu moglo promijeniti ako bih se mogao u Boga Oca 100% pouzdati?

Svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje

Prvi dan: Svemoć ljubavi

Bog traži odnos ljubavi s nama ljudima. Prava ljubav pretpostavlja slobodu. Ovu slobodu dao je Bog čovjeku kao dragocjeno dobro, koje On u svemu potpuno poštuje. Tako je dao čovjeku slobodu da prihvati ili ne Njegovu volju. U ovoj čovjeku darovanoj slobodi Bog je sebe učinio ovisnim o čovjeku. Ograničuje sama sebe.

Bog hoće uvijek i posvuda izdjelovati spasenje. Budući da je Bog svemoguć, Njegova ljubav može u svakoj situaciji djelotvorno pomoći. Čitamo prvi put u Bibliji da Bogu ništa nije nemoguće kada se Abrahamova žena Sara nevjernički smije Božjemu obećanju da će još u svojoj poznoj dobi roditi baštinika: *Onda Jahve upita Abrahama: „A zašto se Sara smijala i govorila: 'Kako ću rod roditi ja starica?' Zar je Jahvi išta nemoguće? Navratit ću se k tebi kad isteče vrijeme trudnoće: Sara će imati sina“* (Post 18,13.14). I Bog je ispunio ovo obećanje.

- Koji *Zašto* su prisutni kod mene? Gdje mi Božja svemoć daje utjehu i nadu?
- Dietrich Bonhoeffer piše: „Bog neće ispuniti sve naše želje, ali će ispuniti sva svoja obećanja.“ Što to govori o Božjoj svemoći?

Drugi dan: Stvaranje

Stvorenje je najvidljiviji znak Božje svemoći. Izvješće o stvaranju na prvoj stranici Biblije opisuje stvaranje prema tadašnjoj slici svijeta: *U početku stvori Bog nebo i zemlju. Zemlja bijaše pusta i prazna; tama se prostirala nad bezdanom i Duh Božji lebdio je nad vodama. I reče Bog: 'Neka bude svjetlost!' I bi svjetlost. I vidje Bog da je svjetlost dobra; i rastavi Bog svjetlost od tame. Svjetlost prozva*

Bog dan, a tamu prozva noć. Tako bude večer, pa jutro - dan prvi. I reče Bog: 'Neka bude svod posred voda da dijeli vode od voda!' I bi tako. Bog načini svod i vode pod svodom odijeli od voda nad svodom. A svod prozva Bog nebo. Tako bude večer, pa jutro – dan drugi. I reče Bog: 'Vode pod nebom neka se skupe na jedno mjesto i neka se pokaže kopno!' I bi tako. Kopno prozva Bog zemlja, a skupljene vode mora. I vidje Bog da je dobro. I reče Bog: 'Neka prokljia zemlja zelenilom – travom sjemenitom, stablima plodonosnim, koja, svako prema svojoj vrsti, na zemlji donose plod što u sebi nosi svoje sjeme.' I bi tako. I nikne iz zemlje zelena trava što se sjemeni, svaka prema svojoj vrsti, i stabla koja rode plodovima što u sebi nose svoje sjeme, svako prema svojoj vrsti. I vidje Bog da je dobro. Tako bude večer, pa jutro – dan treći. I reče Bog: 'Neka budu svjetlila na svodu nebeskom da luče dan od noći, da budu znaci blagdanima, danima i godinama, i neka svijetle na svodu nebeskom i rasvjetljuju zemlju!' I bi tako. I načini Bog dva velika svjetlila – veće da vlada danom, manje da vlada noću – i zvijezde. I Bog ih postavi na svod nebeski da rasvjetljuju zemlju, da vladaju danom i noću i da rastavljaju svjetlost od tame. I vidje Bog da je dobro. Tako bude večer, pa jutro – dan četvrti. I reče Bog: 'Nek' povrvi vodom vreva živih stvorova, i ptice nek' polete nad zemljom, svodom nebeskim!' I bi tako. Stvori Bog morske grdosije i svakovrsne žive stvorove što mile i vrve vodom i ptice krilate svake vrste. I vidje Bog da je dobro. I blagoslovi ih govoreći: 'Plodite se i množite i napunite vode morske! I ptice neka se namnože na zemlji!' Tako bude večer, pa jutro – dan peti. I reče Bog: 'Neka zemlja izvede živa bića, svako prema svojoj vrsti: stoku, gmizavce i zvjerad svake vrste!' I bi tako. I stvori Bog svakovrsnu zvjerad, stoku i gmizavce svake vrste. I vidje Bog da je dobro. I reče Bog: 'Načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična, da bude gospodar ribama morskim, pticama nebeskim i stoci – svoj zemlji – i svim gmizavcima što puze po zemlji!' Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih. I blagoslovi ih Bog i reče im: 'Plodite se, i množite, i napunite zemlju, i

sebi je podložite! Vladajte ribama u moru i pticama u zraku i svim živim stvorovima što puze po zemlji! I doda Bog: 'Evo, dajem vam sve bilje što se sjemeni, po svoj zemlji, i sva stabla plodonosna što u sebi nose svoje sjeme: neka vam budu za hranu! A zvijerima na zemlji i pticama u zraku i gmizavcima što puze po zemlji u kojima je dah života – neka je za hranu sve zeleno bilje!' I bi tako. I vidje Bog sve što je učinio, i bijaše veoma dobro. Tako bude večer, pa jutro – dan šesti. Tako bude dovršeno nebo i zemlja sa svom svojom vojskom. I sedmoga dana Bog dovrši svoje djelo koje učini. I počinu u sedmi dan od svega djela koje učini. I blagoslovi Bog sedmi dan i posveti, jer u taj dan počinu od svega djela svoga koje učini. To je postanak neba i zemlje, tako su stvarani (Post 1,1-24a).

„U početku stvori Bog nebo i zemlju“ (Post 1,1). Nebo i zemlja je izraz svega što postoji i označuje svekoliko stvorenje. Za nas stvorove ovo je vremenski početak. Jednom sam započeo živjeti. Jednom je započeo svemir, možda prije 15 milijardi godina. Ali Božji čin stvaranja se ne događa u vremenu, nego Bog stvara vrijeme. Slobodnom, suverenom odlukom postavlja Bog svojom riječju apsolutni početak povijesti.

Ovdje rabljena hebrejska riječ *bara* – *stvoriti* rabi se isključivo za Božji stvarateljski čin. Bog je Svojom riječju pozvao svijet iz ništavila u život: „*Gospodnjom su riječju nebesa sazdana i dahom usta njegovih sva vojska njihova (nebrojene zvijezde) ... Jer on reče – i sve postade, naredi – i sve se stvori*“ (Ps 33,6.9). Naša velika poteškoća sastoji u tome da nemamo nikakvu predodžbu o tome što znači da je Bog *Stvoritelj*.

Danas se divimo svemu što mi ljudi možemo postići tehnikom. Gradimo zrakoplove, jednim klikom na miša možemo u samo nekoliko sekundi poslati film s glazbom u Aziju ... i još puno toga! Pa ipak: Sve što mi ljudi možemo načiniti, samo su promjene. I najveća čudesno velika djela samo su sastavnice postojećega. Mi ljudi možemo samo promijeniti postojeće. Nitko od nas ne može ni samo

jednu malenkost pozvati iz ništavila u život, u postojanje, i tako stvoriti.

- Što mi kod izvješća o stvaranju pada na pamet?
- U čemu je razlika između stvaranja i čovjekova stvarateljskog djelovanja?

Treći dan: Tragovi Božjih stopa

Jedan francuski učenjak prolazio pustinjom i sa sobom kao vođu uzeo vjernika Arapina. Pri sunčevu zalasku klekne Arapin i moli. Učenjak ga upita: „Što to radiš?“ „Molim se“, njegov je odgovor. „Komu?“, pita on dalje. „Bogu.“ „Da? Jesi li Boga ikada vidio, dodirnuo, oćutio?“ „Ne“, odgovori vjernik Arapin. „Ali onda si budala“, odgovori mu učenjak.

Sljedećega jutra, kako se učenjak izvukao iz šatora, kaže Arapinu: „Mora da je ove noći deva prošla oko šatora!“ Arapinu se zacakle oči i upita: „Jeste li to vidjeli, dodirnuli, oćutjeli?“ „Ne“, odgovori učenjak. „Onda ste neobičan učenjak.“ Ali ovaj se opravdava: „Ali vide se tragovi stopa oko šatora!“ U tom trenutku upravo je izlazilo sunce u svemu svome sjaju. Arapin pokaže u njegovu smjeru i kaže: „To što ondje vidite Božji su tragovi!“

Za Franju je zemaljsko sunce bila povlašćena slika da opiše Božju ljubav. Sunce, iz dana u dan nama vidljivo i opipljivo, nadilazi svojom veličinom sposobnost našega zamišljaja. Već pri promatranju Mjeseca nailazimo na svoje granice: Ta tko si može zamisliti udaljenost od 384.405 km, udaljenost Zemlje od Mjeseca? Ako nam se već taj broj čini „neizmjerljiv“, koliko tek pravo promjer Sunca! Ovaj iznosi gotovo četverostruku udaljenost Mjeseca od Zemlje, naime 1,392.000 km. Nezamislivo!

Kao što jedna umjetnina upućuje na umjetnika, tako i čitavo stvorenje (cvijeće, brda, biljke, životinje, rođenje čovjeka...) upućuje na Boga. Tako je u mnogome ako imamo otvorene oči, skrivena

Božja objava. U Knjizi Mudrosti čitamo: *Iz veličine i ljepote stvorenja dade se zaključiti na Stvoritelja*“ (Mudr 13,5).

- Gdje otkrivam Božju veličinu, mudrost, ljepotu i moć u stvorenju?
- Za to mogu hvaliti Stvoritelja.

Četvrti dan: Stvaranje i evolucija

„U početku stvori Bog nebo i zemlju“ (Post 1,1). Napretkom naše tehnike i sve većom preciznošću mjernih instrumenata otkrivamo vrtoglavu veličinu svemira s tisućama galaksija koji se još uvijek širi. Više od 15 milijardi godina svemir se i dalje širi, tako govore znanstvenici.

Dva izvješća o stvaranju u Postanak 1 i 2 (Post 1,1-2,4a) ne žele posredovati nikakve znanstvene egzaktnosti. Oni su pisani s pogleda ljudi vjernika. Danas najviše rasprostranjena teorija o nastanku svijeta i svemira jest ona o prvome prasku. Nevjerojatno zgusnuta materija počela se u ogromnome prasku raspadati, iz nje su se za dugih vremenskih razdoblja i malo pomalo razvila sadašnja stanja Zemlje i svemira. Kod teorije o prvome prasku javlja se neizbježno pitanje: Što je bilo prije prvoga praska?

U jednome velikom parku u Londonu držao govor neki ateist. Napao je kršćansku vjeru i naveo neke razloge zbog čega je svijet nastao jednostavno sam od sebe. Tada mu jedan od slušatelja u lice baci prezrelu rajčicu. Rasrđen htio je znati tko je tu rajčicu bacio. Nato vikne jedan iz mnoštva: „Nitko! Rajčica se sama pokrenula!“

Isto je tako tu moralo biti nešto ili netko tko je učinio da dođe do prvoga praska i tko je u ovaj prvi prasak položio sve zakonitosti i programe da bi iz toga mogli nastati svemir i naša Zemlja. Jer evolucija uvijek pretpostavlja nešto što se mijenja i razvija. Stvaranje pokazuje kako je do nečega došlo, zašto je i zbog čega nešto što se mijenja i razvija. Vjera u Stvoritelja govori da je Bog ovaj razvoj

inicirao i pratio. Možemo reći: Bog stvari stvara tako da su one opunomoćene da sudjeluju pri svome vlastitom razvoju.

- Kako se stvaranje i evolucija odnose jedno prema drugome?

U Velikome vjerovanju molimo: „*Vjerujem u jednoga Boga, Oca svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje, svega vidljivoga i nevidljivoga.*“ Svemu što je stvorio Bog je dao red (red stvaranja), a time namijenio i određenu zadaću: materiji, biljkama, životinjama, ljudima i duhovima nevidljivoga svijeta. U ovaj nevidljivi svijet ubrajamo i anđele koji su osobna duhovna bića, koja služe Bogu, ljudima i stvorenju. U ovaj poredak stvaranja spada i zajednička igra najrazličitijih snaga, darova i službi na blagoslov i razvoj svakoga života.

Bog je anđelima i ljudima dao slobodu da njima namijenjenu ulogu s odgovarajućim zadatcima prihvate ili odbiju. Ova sloboda je od jednoga dijela anđela zlouporabljena toliko da su se odlučili protiv njima namijenjene uloge u planu stvaranja. Neki anđeli, među njima najmoćniji Lucifer (što znači Svjetlonoša), suprotstavili su se Bogu i njegovu planu, što je dovelo do pada anđela s ogromnim posljedicama: Iz anđela (dobrih duhova) postali su demoni (zli dusi).

U trećemu poglavlju Biblije čitamo o tome da su utjecajem zmije, to znači đavla (Lucifera) ljudi zavedeni i postali neposlušni Bogu. Tako je u dobro stvorenje ušlo zlo. Ovim probojem grijeha u čitavo stvorenje ušla je razorna pometnja.

- Koje posljedice za stvorenje proizlaze iz toga da je Bog ljudima i nevidljivim dusima dao slobodu?

Peti dan: Čovjek kao kruna stvorenja

Vrhunac pripovijesti o stvaranju jest stvaranje čovjeka šestoga dana: „*Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih*“ (Post 1,27) ... „*Stvori Bog čovjeka ...*“ Bog je čovjeka htio. Zato je svaki čovjek polazeći od Boga dijete ljubavi,

Božji dar svijetu. Zato je dobro što postojimo. Svi smo mi stvorenja ljubavi, prihvaćeni, željeni i dobrodošli.

„ ... na sliku Božju on ga stvori ...“ Samo je čovjek stvoren kao slika i prilika Božja. Time ima nešto što sva druga stvorenja nemaju: On je osoba, sposoban za i pozvan na osobni odnos , na zajedništvo s Bogom.

U čitavome stvorenju čovjeku se pridaje jedinstveno dostojanstvo. „*Stvorio si ga malo manjim od anđela, okrunio ga slavom i čašću*“ (Ps 8,6). Svejedno koliko je jedna osoba mlada, stara, nadarena ili prikraćena: Bog ju je okrunio slavom i čašću!

Bog čovjeku daje zadaću: „*Plodite se i množite ...*“ (Post 1,28). Čovjek je pozvan da zajedno s Bogom bude sustvaratelj života. Svojim predanjem u ljubavi daruju roditelji svomu djetetu život. Istodobno stvara Bog novu osobu kao svoju sliku i priliku, besmrtnu u svojoj duši, jedinstvenu u svome pozivu.

Bog nadalje govori: „*Napunite zemlju i sebi je podložite! Vladajte ribama u moru i pticama u zraku i svim živim stvorovima što puze po zemlji*“ (Post 1,28). Bog čovjeku povjerava stvorenje. Neka ga čovjek u Njegovu duhu čuva i njeguje.

- U čemu se sastoji posebno čovjekovo dostojanstvo? Radujem li se tomu?
- Mogu li zahvaliti Bogu što me je „okrunio slavom i čašću“?

Šesti dan: Hvaliti Stvoritelja

„Svijet je stvoren na slavu Božju“ (KKC 294). Kao jedino stvorenje čovjek može svjesno Bogu iskazati tu čast i u ime čitavoga stvorenja priznati Stvoritelja i iskazati mu čast i slavu. Čovjek je na to pozvan kao što pokazuje i zborna molitva spomendana svete Cecilije, 22. studenoga: „*Veliki Bože, stvorio si nas da te hvalimo i slavimo. Usliši na zagovor svete Cecilije našu molitvu i daj nam radosno i predano navještati tvoju slavu.*“

Na ovo slavljenje Stvoritelja pozivaju mnogi psalmi: *Aleluja! Hvalite Jahvu s nebesa, hvalite ga u visinama! Hvalite ga, svi anđeli*

njegovi, hvalite ga, sve vojske njegove! Hvalite ga, sunce i mjeseci, hvalite ga, sve zvijezde svjetlosne! Hvalite ga, nebesa nebeska, i vode nad svodom nebeskim! Neka hvale ime Jahvino jer on zapovjedi i postadoše. Postavi ih zauvijek i do vijeka po zakonu koji neće proći. Hvalite Jahvu sa zemlje, nemani morske i svi bezdani! Ognju i grade, sniježe i maglo, olujni vjete, što riječ njegovu izvršavaš! Gore i svi brežuljci, plodonosna stabla i svi cedrovi! Zvijeri i sve životinje, gmizavci i ptice krilate! Zemaljski kraljevi i svi narodi, knezovi i suci zemaljski! Mladići i djevojke, starci s djecom zajedno: nek' svi hvale ime Jahvino, jer jedino je njegovo ime uzvišeno! Njegovo veličanstvo zemlju i nebo nadvisuje, on podiže snagu svom narodu, on proslavlja svete svoje, sinove Izraelove – narod njemu blizak. Aleluja! (Ps 148)

- Tko je pozvan slaviti Stvoritelja?
- Mogu osobnim riječima slaviti Stvoritelja i/ili mu zapjevati pohvalnu pjesmu.

I u Isusa Krista, Sina njegova jedinorođenoga, Gospodina našega

Prvi dan: I u Isusa Krista

Naviknuli smo govoriti o *Isusu Kristu* kao da je to dvostruko ime. Ali vlastito ime na hebrejskome glasi Ješuah, na latinskome *Jesus*. (hrvatski Isus, op. prev.) Isus znači: *Jahve je spasenje* ili *Bog spašava*. To se pokazuje i u davanju imena: „*nadjenuć ćeš mu ime Isus, jer će on otkupiti svoj narod od grijeha njegovih*“ (Mt 1,21).

Krist (hristos) je grčki prijevod hebrejske riječi Mesija, Pomazanik. Isus *Krist* je očekivani Mesija. *Krist* označuje značenje Isusa za nas ljude, naime Mesija, Spasitelj i Otkupitelj, što navješćuju i anđeli kod Isusova rođenja: „*Ne bojte se! Evo javljam vam veliku radost za sav narod: Danas vam se u gradu Davidovu rodio Spasitelj, Krist, Gospodin*“ (Lk 2,10-11).

„*Kad Isus dođe u krajeve Cezareje Filipove, upita svoje učenike: ... A vi, za koga me vi držite?*“ (Mt 16,13.15). Ovo pitanje je Isus postavio tada a postavlja ga i svakomu od nas.

Za vrijeme slavlja bdjenja 15. svjetskoga dana mladih 19. kolovoza 2000. u Rimu rekao je papa Ivan Pavao II.: „U stvarnosti je Isus taj kojega tražite kad sanjate o svojoj sreći, On je taj koji vas očekuje kad vas ne zadovoljava ništa od onoga što nalazite, On je ljepota koja vas toliko privlači, On je taj koji vas provocira ovom

čežnjom za radikalnošću koja vam ne dopušta prihvatiti kompromis, On je taj koji vas primorava da odložite maske koje čine da život postane neistinit, On je taj koji u vašim srcima čita iskrene odluke koje drugi žele potisnuti. Isus je taj koji daje da se u vama pojavi želja da iz svoga života učinite nešto veliko, volja da slijedite ideal, dopustiti da vas proguta prosječnost, odvažnost da se u poniznosti i ustrajno zauzimate za to da popravite sami sebe i društvo, oblikujući ga čovječnije, bratskije, sestrinskije.

- Tko je Isus Krist za mene?
- Na što me On pokreće i motivira?

Drugi dan: Jedinorođeni Sin, naš Gospodin

Kao Sin Božji egzistira Isus Krist već od vječnosti kao *Jedinorođeni Sin* nebeskoga Oca. Isusom Kristom nazivamo Sina Božjega tek od onoga trenutka kad ulazi u povijest i postaje čovjekom. Na svoju preegzistenciju upućuje Isus u Svojoj oprostajnoj molitvi: „*A sada ti, Oče, proslavi mene kod sebe onom slavom koju imadoh kod tebe prije negoli je svijeta bilo*“ (Iv 17,5).

Naslov jedinorođeni Sin označuje Isusov odnos prema Bogu, Njegovu Ocu. Naslov našega Gospodina izražava odnos Isusa Krista prema nama ljudima. S Gospodin (grčki Kyrios) prenosi se naslov Boga Staroga zavjeta na Isusa Krista. Isus je tako ne samo lik povijesti koji je gotovo 2.000 godina živio negdje u nekome kutu svjetske povijesti, nego je Onaj koji oblikuje povijest.

Vjerujem u Isusa Krista, jedinorođenoga Sina Božjega, Gospodina našega nije nikakva teorijska spoznaja, nego pretpostavlja korak predanja krštenjem, koji (korak) Pavao ovako opisuje: „*Kao što primiste Krista Isusa, Gospodina, tako u njemu živite*“ (Kol 2,6). Postati kršćaninom konkretno znači: prihvatiti Isusa kao Gospodina, osobno se za Njega odlučiti, usmjeriti se prema Njemu. Biti kršćanin znači živjeti s Isusom kao sa svojim Gospodinom: Ti si moj Gospodin, Tebi se podvrgavam, priznajem Te slobodnom voljom kao svoga Spasitelja, svoju Glavu, svoga Učitelja, kao Onoga koji nada mnom ima sva prava. To priznaje i Toma koji

Isusu govori, kad mu Ovaj pokazuje svoje rane: „*Gospodine moj i Bože moj!*“ (Iv 20,28).

O snazi ove odluke piše pater Raniero Cantalamessa: Odluka *prihvatiti Isusa Krista kao Gospodina i Otkupitelja* iskra je koja se zapali i oživljava naše kršćanstvo iznutra. Ona otvara čovjeka tako da Duh Božji može u njega snažno poteći. Živjeti s Isusom kao svojim *Gospodinom* naša je sreća. On je sunce koje obasjava naš život.“

- Što znači da je Isus Krist Gospodin?
- Je li Isus Krist moj Gospodin? koja područja moga života pripadaju Njemu?

Začet po Duhu Svetom, rođen od Marije djevice

Treći dan: Čudo Božjega učovječenja

Što je Bog dugo nosio u srcu i preko proroka najavljivao, očitovalo se kad je anđeo Gabriel Mariji rekao: „*U šestome mjesecu posla Bog anđela Gabriela u galilejski grad imenom Nazaret k djevici zaručenoj s mužem koji se zvao Josip iz doma Davidova; a djevica se zvala Marija. Anđeo uđe k njoj i reče: 'Zdravo, milosti puna! Gospodin s tobom!' Na tu se riječ ona smete i stade razmišljati kakav bi to bio pozdrav. No anđeo joj reče: 'Ne boj se, Marijo! Ta našla si milost u Boga. Evo, začet ćeš i roditi sina i nadjenut ćeš mu ime Isus. On će biti velik i zvat će se Sin Svevišnjega. Njemu će Gospodin Bog dati prijestolje Davida, oca njegovu, i kraljevat će nad domom Jakovljevim uvijek i njegovu kraljevstvu neće biti kraja.'* Nato će Marija anđelu: '*Kako će to biti kad ja muža ne poznajem?*' Anđeo joj odgovori: '*Duh Sveti sići će na te i sila će te Svevišnjega osjeniti. Zato će to čedo i biti sveto, Sin Božji* (Lk 1,26-35).

Začet po Duhu Svetom opisuje ulazak Boga u vrijeme, u povijest i u materiju. Duh Sveti čini da Marija začinja jedinorođenoga Sina Božjega. *Rođen od Marije djevice* pokazuje da je *jedinorođeni Sin Božji* primio nešto od Marije što ranije nije imao: čovječstvo.

Zbog čega je Bog postao čovjekom? Odgovor u Velikome vjerovanju glasi: *Radi nas ljudi i radi našega spasenja, sišao s nebesa i utjelovio se po Duhu Svetom, rođen od djevice Marije i postao čovjekom.* Božje uučovječenje, nazvano i inkarnacija (od latinske riječi *incarnatio – upućenje*), znači: Bog postaje konkretan, vidljiv i dohvatljiv u čovjeku, u osobi Isusa Krista. Tako je Bog u Isusu Kristu postao bratom svih ljudi, svega stvorenja. Solidarno ide Isus Krist otada putem zajedno sa svakim čovjekom. On od začeca osjeća sa svakim čovjekom i prati ga.

„I Riječ tijelom postade i nastani se među nama i vidjesmo slavu njegovu – slavu koju ima kao Jedinorođenac od Oca – pun milosti i istine“ (Iv 1,14). Učovječenje Boga oglašuje jednu novu epohu: Početak otkupljenja, dar bogosinovstva, sjedinjenje svih stvari u Isusu Kristu i primanje čovjeka po Isusu Kristu u život Trojstva.

Tome se možemo kao Alfons Liguori samo diviti: „Isuse moj, najuzvišeniji i pravi Bože! Što te vuklo iz neba da se rodiš u hladnoj štali, ako ne ljubav kojom podnosiš nas ljude? Što te navelo da napustiš krilo svoga Oca i legneš u tvrde jaslje? Što se s prijestolja preko zvijezda dovelo u bijednu slamu? Što te vodilo iz sredine devet anđeoskih korova među dvije životinje?

Ti, koji si Serafe zapalio svetom vatrom, dršćeš od hladnoće! Ti koji si pokrenuo zvijezde, ne možeš se sada micati a da ne budeš nošen. Ti koji ljudima i životinjama daješ hranu, trebaš majčino mlijeko da ne pregladniš. Ti, koji si radost neba, plačeš u svome trpljenju. Reci mi, tko te doveo u takvu nevolju? „Ljubav je to učinila!“

- Čemu se divim?

Mučen pod Poncijem Pilatom, raspet, umro i pokopan, sašao nad pakao

Četvrti dan: Mučen, raspet ... za nas

Apostolsko Vjerovanje prelazi iz jednoga retka o rođenju Isusa Krista u njegovu muku i smrt na križu. „*Hoteći ugoditi svjetini, Pilat im pusti Barabu, a Isusa izbičeva i preda da se razapne*“ (Mk 15,15). Isus je poslije ovoga bičevanja doveden u službene prostorije upravitelja. Ondje su Mu na glavu utisnuli trnovu krunu. Zatim Ga se primoralo da tešku križnu gredu ponese na Svojim krvavim ramenima na Golgotu dok se nije srušio, a Šimun Cirenac bio prinuđen da gredu ponese za Njega.

Ondje su s Njega svukli odijelo, položili Ga na križ i dugim čavlima prikovali zglobove ruku. Koljena su Mu izvrnuli ustranu da bi zglobove nogu mogli prikovati između pete i ahilove tetive. Uspravljen je skupa s križem koji je bio učvršćen u zemlji. Ondje Ga se ostavilo na žezi koja je pržila, Njegovoj neizdrživoj žeđi i ruglu mnoštva. Satima je tu visio i trpio nezamislive boli, dok Mu je život polako išao kraju.

Stvarna Isusova bol nadilazi tjelesno trpljenje. Najveća muka sastojala se u tome da naše grijeha, a time i našu odvojenost od Boga uzima zastupnički na Sebe. Isus je na tajanstven način na sebe uzeo grijeh čitavoga čovječanstva i sam takoreći postao „*grijehom*“ (usp 1 Kor 5,21). Zastupnički za čitavo izgubljeno, od Boga otuđeno čovječanstvo iskusi je on na sebi potpunu ostavljenost od Boga: „*Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?*“ (Mk 15,35).

Isus je na križu svu našu krivnju, sve trpljenje i sve boli, uzeo na Sebe, nosio i s time umro: „*Krist je za naše grijeha umro*“ (1 Kor 15,35).

Diveći se piše Ivan: „*On je pomirnica za naše grijeha, ali ne samo za naše nego i za grijeha čitavoga svijeta*“ (1 Iv 2,2).

Za Pavla je križ mjesto najveće Božje ljubavi: Živim „*u vjeri u Sina Božjega koji me je ljubio i sebe za mene predao*“ (Gal 2,20).

- Što je Isusova muka i smrt izdijelovala?
- Mogu li kao Pavao shvatiti i prihvatiti da me je „*Sin Božji ljubio i sebe za mene predao*“ (Gal 2,20)?

Peti dan: Raspeti Otkupitelj

Premda je Isus smrt na križu unaprijed nagovijestio, Njegova je smrt na križu za Njegove pristaše bila silan šok. U potrazi za božanskim smislom otkrivaju da je oko 500 godina prije Krista prorok Izaija pisao o Božjemu Sluzi koji dolazi, koji će podnijeti smrt zadovoljštine i njome ispuniti Božji plan: *„Al' se Gospodinu svidje da ga pritisne bolima. Žrtvuje li život svoj za naknadnicu, vidjet će potomstvo, produžit' sebi dane i Gospodnja će se volja na njemu ispuniti ... Sluga moj pravedni opravdat će mnoge i krivicu njihovu na sebe uzeti“* (Iz 53,10-11). U svjetlu ovoga teksta prepoznavali su prvi vjernici da se u Isusovoj smrti i uskrsnuću ispunio ne samo Njegov nagovještaj, nego i Pismo.

Za Pavla je raspeti Otkupitelj neosporna sigurnost: *„Mi propovijedamo Krista raspetoga: Židovima sablazan, poganima ludost, pozvanima pak – i Židovima i Grcima – Krista, Božju snagu i Božju mudrost“* (1 Kor 1,22-23).

Židovi nisu Kristovu križu mogli dati nikakav smisao. Isus kao raspeti Mesija za njih je bio *„sablazan“* (1 Kor 1,23), budući da su očekivali da će Mesija osloboditi Izrael od rimske okupacijske sile i ponovno uspostaviti kraljevstvo u Izraelu u veličini i moći.

Ni Rimljani nisu s raspetim Kristom mogli ništa započeti. Bog koji se daje pribiti na križ, može biti samo magarac, inače bi se poslužio svojom božanskom moći i suvereno se obračunao sa svojim progoniteljima i mučiteljima.

Slično su raspetoga Otkupitelja prosuđivale i druge religije. Jedan hindus je rekao: *„Isus koji trpi duboko proturječi mojemu pogledu o Otkupitelju.“* Figure Otkupitelja u drugim religijama ne poistovjećuju se ondje s trpljenjem i smrću ovoga svijeta, nego povlače svoje pristaše od ovoga svijeta i od trpljenja u bolju onostranost.

Muslimanska teologija složno odbija shvaćanje da je Isus na križu umro i da je svojom smrću mogao izdjelovati otkupljenje

čovječanstva. Jer razapinjanje prema muslimanskome shvaćanju znači najsramotniji poraz i neuspjeh čitave Isusove misije.

Isus shvaća svoju smrt kao namjesničko predanje života: „*Sin Čovječji dođe da ... preda svoj život kao otkupninu za mnoge*“ (Mk 10,45). Isus je odlučan da nakon što je Njegova poruka od mnogih bila odbijena, namjesnički pođe putem trpljenja kao Božja posljednja ponuda Njegove ljubavi i tako ljudima nanovo omogući pristup u Božje kraljevstvo.

Poslanica Hebrejima povezuje isusovu smrt na križu s obredom i teologijom židovskoga blagdana pomirenja. Isus je nadomjestio sve dosadašnje žrtve životinja svojim vlastitim predanjem života, i tako „*izdjelovao vječno otkupljenje*“ (Heb 9,12). Tako je trenutak križa postao kozmičkim danom pomirenja, pravim i konačnim blagdanom pomirenja.

- Kako ja gledam na Isusovu smrt na križu? Što ona meni znači?

Šesti dan: Sveobuhvatna solidarnost: umro i pokopan

Nakon što je Isus sve ljude primio otvorenih ruku da bi Očevu prisutnost među ljudima učinio iskusivom, dao je Svoje ruke prikovati na križ, da bi njegove ruke ostale uvijek raširene, da bi sve u sebe primile. Na križu je Isus sišao u sve ponore trpljenja čitavoga čovječanstva, tako da od sada više nema ni jedne situacije u kojoj bi čovjek bio sam i napušten. Elie Wiesel pripovijeda o jednome mladiću, koji je u koncentracijskome logoru bio obješen naočigled drugih. Ovi su morali gledati njegovu dugu smrtnu borbu. Jedan od njih pitao je uvijek iznova: „Gdje je Bog?“ „I čuo sam glas koji u meni odgovara: Gdje je on? Ondje – ondje na vješalima ...“ (usp. Noć; 6. izdanje Freiburg 1996., str. 94).

Umro, sašao nad pakao produbljuje sveobuhvatnu Božju solidarnost. Pavao piše: „*Plaća grijeha je smrt*“ (Rim 6,23). Premda Isus nije imamo nikakva grijeha, bio je predstavnički spreman podnijeti posljedice grijeha, smrt. Isus je kao mi iskusio smrt u svoj neznojnoj strahoti, poniženju i nemoći. On je u svojoj smrti sišao u

najdublji ponor udaljenosti od Boga, u carstvo smrti, da svim ljudima u njemu daruje zajedništvo.

Ondje Isus svima nudi Svoje spasenje. Prva Petrova poslanica govori o tome da je Isus i mrtvima (dusima u tamnici) navijestio Evanđelje: „Doista, i Krist jednom za grijehе umrije, pravedan za nepravedne da vas privede k Bogu ... U njemu (duhu)otiđe propovijedati duhovima u tamnici“ (1 Pt 3,18-19). Tako milost otkupljenja retroaktivno vrijedi za sve ljude. Tako nema čovjeka ni u jednoj epohi svjetske povijesti do kojega ne bi doprla ponuda spasenja.

- Što pokazuje Isusova smrt i pokopanost?
- Koja nada nam je time darovana?

... Treći dan uskrsnuo od mrtvih

Prvi dan: Isus živi i djeluje

„Ako Krist nije uskrsnuo, uzalud je doista propovijedanje naše, uzalud i vjera vaša“ (1 Kor 15,14). Zbijenije zacijelo nije moguće opisati značenje uskrsnuća Isusa Krista. Ipak, što se pod Isusovim uskrsnućem misli?

Isus je od mrtvih uskrisio Lazara, Jairovu kćer i sina jedinca majke udovice iz Naina. Ovo troje mrtvih ponovno su oživjeli riječju i vlašću Kristovom i živjeli dalje u istome zemaljskom tijelu kao i ranije, sve dok nisu konačno umrli. Isusovo pak uskrsnuće nije nikakvo ponovno oživljavanje mrtvoga zemaljskog tijela.

Danas se često govori o selenju duša, nazvanome i reinkarnacija. Pod time se misli da se duša u smrti odvaja od tijela i neko vrijeme kasnije ponovno „rađa u“ novo zemaljsko tijelo. Ovo ponovno utjelovljenje ponavlja se tako dugo dok duša kroz mnoge zemaljske živote ne postigne oslobađanje od tijela. Isusovo uskrsnuće pak nema nikakve veze sa seljenjem duša jer mi prema našoj kršćanskoj vjeri živimo samo jednom na ovoj zemlji.

Uskrsnuće je iskustvo živoga: žene su se tada rano ujutro dale na put prema grobu da Isusovo mrtvo tijelo pomažu miomirisima i time Isusu iskažu posljednje služenje iz ljubavi. Putem su bile zaokupljene pitanjem tko će im odvaliti teški kamen s groba: „*Kamen nađoše otkotrljan od groba. Uđoše, ali ne nađoše tijela Gospodina Isusa. I dok su stajale zbunjene nad tim, gle, dva čovjeka u blistavoj odjeći stadoše do njih. Zastrašene obore lica k zemlji, a oni će im: 'Što tražite Živoga među mrtvima? Nije ovdje, nego uskrsnu! Sjetite se kako vam je govorio dok je još bio u Galileji: Treba da Sin Čovječji bude predan u ruke grešnika, i raspet, i treći dan da ustane.'* I sjetiše se one riječi njegovih, vratiše se s groba te javiše sve to jedanaestorici i svima drugima. A bile su to: Marija Magdalena, Ivana i Marija Jakovljeva. I ostale zajedno s njima govorahu to apostolima“ (Lk 24,2-10).

„*Zašto tražite Živoga među mrtvima?*“ (Lk 24,5b): Vidjele ste da je Isus umro i ovdje ste ga pokopale. Sada mislite da je mrtav i da leži ovdje u grobu. Ali ne postoji mrtvi Isus. Morate se podesiti na nešto novo, na Živoga. Jer Isus živi: On je sada, danas tu među nama! Isus govori sada, danas nama. Isus djeluje danas.

- Što razumijem pod Isusovo uskrsnuće?
- Vjerovati u Isusovo uskrsnuće znači otvoriti oči vjere za Njegovu prisutnost: „Hvala, Isuse, ti si sada tu. Hvala, što hoćeš sada djelovati...“ To mogu sada učiniti i jednom molitvom vjernički prihvatiti Njegovu prisutnost.

Drugi dan: Vjerovati u Isusovo uskrsnuće

„*I uvečer toga istog dana, prvog u tjednu, dok su učenici u strahu od Židova bili zatvorili vrata, dođe Isus, stane u sredinu i reče im: 'Mir vama!'* To rekavši, pokaza im svoje ruke i bok. I obradovaše se učenici vidjevši Gospodina ... Ali Toma zvani Blizanac, jedan od dvanaestorice, ne bijaše s njima kad dođe Isus. Govorili su mu dakle drugi učenici: 'Vidjeli smo Gospodina!' On im odvrati: 'Ako ne vidim na njegovim rukama biljeg čavala i ne stavim svoj prst u mjesto

čavala, ako ne stavim svoju ruku u njegov bok, neću vjerovati.' I nakon osam dana bijahu njegovi učenici opet unutra, a s njima i Toma. Vrata bijahu zatvorena, a Isus dođe, stade u sredinu i reče: 'Mir vama!' Zatim će Tomi: 'Prinesi prst ovamo i pogledaj mi ruke! Prinesi ruku i stavi je u moj bok i ne budi nevjeran nego vjeran.' Odgovori mu Toma: 'Gospodin moj i Bog moj!' Reče mu Isus: 'Budući da si me vidio, povjerovao si. Blaženi koji ne vidješe, a vjeruju!'" (Iv 20,19-20.24-29).

Tomi pada teško vjerovati u nevjerojatno kao što je to ostalim apostolima jednostavno. On izražava svoje sumnje. Hoće biti siguran da se apostoli nisu susreli s tek nekim duhom, zato hoće moći staviti svoje ruke u Isusove rane. Isus se u to upušta. Daje Tomi iskusiti svoju prisutnost i identitet. To Tomu potresa toliko da govori: „*Gospodin moj i Bog moj! Isus mu govori: Budući da si me vidio, vjeruješ. Blaženi oni koji ne vide a vjeruju.*“

I nama je navještena poruka o Isusovu uskrsnuću. I mi danas čujemo to od ljudi koji su se susreli s Isusom. To još ne dovodi bezuvjetno do vjere. Mi smijemo imati sumnji i pitanja. Toma ih nije zadržao za sebe, nego izrekao. To oslobađa put za novi susret s Isusom.

- Kako ja postupam s pitanjima i sumnjama?
- Jesam li već iskusio da je Isus živ?
- Što mi Isus hoće reći rečenicom: *Blaženi koji ne vide a vjeruju?*

Uzašao na nebo; sjedi zdesna Boga, Oca svemogućega

Treći dan: Isusova intronizacija

Isus zatim „izvede apostole do Betanije, podiže ruke pa ih blagoslovi. I dok ih blagoslivljaše, rasta se od njih i uznesen bi na nebo. Oni mu se ničice poklone pa se s velikom radosti vrate u Jeruzalem te sve vrijeme u Hramu blagoslivljahu Boga“ (Lk 24,50-

53). Blagoslivljajući uzlazi Isus u nebo. Bog je ondje u nebu Isusa „*postavio sebi zdesna*“ (Ef 1,20).

Uzašašće znači Isusov definitivni ulazak u puninu zajedništva s Ocem. Ondje je Isusu dano mjesto zdesna Ocu. Time je Bog na Isusa prenio svu svoju vlast. Isusovo uzašašće je njegova intronizacija za Sudca svijeta.

Himan Filipljanima, jedan od najstarijih tekstova kršćanstva opisuje Isusov put od Njegova učovječenja do uzdignuća: Isus „*trajni lik Božji, nije se kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom, nego sam sebe 'opljeni' uzevši lik sluge, postavši ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik, ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu. Zato Bog njega preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom, da se na ime Isusovo prigne svako koljeno nebesnika, zemnika i podzemnika. I svaki će jezik priznati: 'Isus Krist jest Gospodin!' - na slavu Boga Oca*“ (Fil 2,6-11).

Krist je sada Gospodar svemira i povijesti. Jednom će svi ljudi morati spoznati i priznati da će se u Isusu Kristu čovjekova povijest, dapače čitavo stvorenje, dovršiti *na slavu Boga Oca*.

- Koju nadu sadrži Isusovo uzašašće?

Odonud će doći suditi žive i mrtve

Četvrti dan: Dođi, Gospodine Isuse!

Na kraju Ivanova Otkrivenja govori Isus: „*Evo, dolazim ubrzo*“, na što odjekuje molitveni vapaj: „*Amen! Dođi, Gospodine Isuse!*“ (Otk 22,20). I Pavao zaključuje Prvu poslanicu Korinćanima s molitvenim usklikom: „*Marana tha – Dođi, Gospodine Isuse!*“ (1 Kor 16,22).

Prva Crkva je s čežnjom iščekivala ponovni Kristov dolazak. Stoga je molila: *Dođi, Gospodine Isuse, dođi i dovrši kraljevstvo; dođi i učini kraj trpljenju u ovome svijetu, dođi i uzmi nas u Božju Očevu kuću, dođi i dovrši Svoje djelo!*“ Ovo iščekivanje Njegova dolaska davalo je snagu izdržati neprijateljstvo i pogrde, čak i tamnicu i mučeništvo.

O ovome dolasku u slavi Isus je često govorio: „*Budite slični ljudima što čekaju gospodara kad se vraća sa svadbe da mu odmah otvore čim stigne i pokuca. Blago onim slugama koje gospodar, kada dođe, nađe budne! Zaista, kažem vam, pripasat će se, posaditi ih za stol pa će pristupiti i posluživati ih*“ (Lk 12,36-37).

Ponovni dolazak Isusa Krista dogodit će se nenadano i neočekivano. Matejevo Evanđelje sadrži četiri Isusove prisposdobe koja slijede jedna iza druge (usp. Mt 24,36-25,12), u kojima Isus svojim učenicima opominjući tumači kako će njegov dolazak biti neočekivan. „*Jer kao što munja izlazi od istoka i bljesne do zapada, tako će biti i s dolaskom Sina Čovječjega*“ (Mt 24,27). Ne radi se o tome da se spekulira kako će i kada doći kraj, nego da se uvijek bude spreman za to, jer ponovni dolazak Isusa Krista će za vjernike biti radost!

- *Budite kao ljudi koji čekaju povratak svoga Gospodara: Čekam li Ga ja? Iščekujem li njegov dolazak?*
- *Budite budni!* Isus time govori da trebamo biti budni u svako vrijeme: Jesam li ja sada spreman?

Peti dan: Suditi žive i mrtve

Isus dolazi s prijestolja svoje moći na sud da dovrši Božje kraljevstvo. Suditi znači donijeti neopoziv sud i uspostaviti pravednost za sve. Stoga je Božji sud izraz naše nade: „*Na stazi tvojih sudova željno te, Gospodine, čekamo; ime tvoje i spomen tvoj duša nam žudi. Dušom svojom žudim tebe noću i duhom svojim u sebi te tražim. Jer kad se na zemlji pojave tvoji sudovi, uče se pravdi stanovnici kruga zemaljskoga*“ (Iz 26,8-9).

Na Božjemu sudu svatko će dobiti svoje pravo: oni od diktatora odstranjeni, nestali, progonjeni, zlostavljani, zlouporabljani, trpljenjem traumatizirani, oni s kojima se postupalo nepravedno, prevareni, pobačena djeca... Gdje god su ljudi postali žrtvom grijeha drugih dobit će konačno svoje pravo i svoje dostojanstvo.

Suditi znači donijeti pravedan, konačan sud. Božji sud se odnosi najprije na đavla po kojemu je na svijet došla svaka nesreća: „*Sada*

je sud ovomu svijetu, sada će knez ovoga svijeta biti izbačen. A ja kad budem uzdignut sa zemlje, sve ću privući k sebi“ (Iv 12,31-32).

Zatim će se Božji sud okrenuti protiv svega što je po đavlu u stvorenju razoreno, protiv grijeha i smrti. Bog će ponovno uspostaviti sve što je po đavlu, grijehu i smrti ranjeno. To vrijedi i za bolesne, tjelesno i duševno hendikepirane, unakažene, prikraćene... svi će oni Božjim milosrđem ozdraviti i pronaći puninu svoga života zauvijek.

Isus govori: „*Zaista, zaista, kažem vam: tko sluša moju riječ i vjeruje onomu koji me posla, ima život vječni i ne dolazi na sud, nego je prešao iz smrti u život“ (Iv 5,24).* Za one ljude koji su svoj život usmjeravali prema Isusu i povjerali se Njegovu otkupljenju, više nema konačne osude. Gdje je kod čovjeka prisutno obraćenje i priznanje krivnje, sud znači uspravljanje.

Dobri Bog će uspraviti sve što je savijeno. Podići će onoga koji je ponižen. I ponovno podići onoga koji je svojim činima sama sebe učinio nevrijednim. Sud stvara ponovno uspostavljanje, novo činjenje, preobrazbu i dobrotu srca, svih odnosa i čitava stvorenja. Sve koji imaju dobro srce takav sud ispunja zahvalnošću, radošću i klicanjem.

- Koje misli i osjećaji mi dolaze pri riječi „sud“?
- Zbog čega je sud radosna vijest?
- Za koga je Božji sud prijetnja?

Šesti dan: Savjest – „glas“ Kristov

Sud pokazuje: Nije svejedno kako i što činimo. O našem će životu, a time i o svim našim odlukama, biti donesen definitivni i pravedan sud. Ovo nam nije posve strano, budući da nas već od djetinjstva prati savjest kao nutarnja institucija odluke: „U dubini savjesti čovjek otkriva zakon koji on sam sebi ne daje, ali kojemu se mora pokoravati i čiji glas – pozivajući ga da ljubi i čini dobro, a izbjegava zlo – kad zatreba, odzvanja u ušima srca: ovo čini, ono izbjegavaj. Čovjek, naime, ima u svome srcu od Boga upisani zakon:

samo je njegovo dostojanstvo u pokoravanju tomu zakonu, i po njemu će on biti suđen“ (GS 16).

Savjest nije bez daljnega čista i bistra. Ona se oblikuje i suobilježava odgojem i okolinom. Često je smućena lošim utjecajima. Stoga je potrebno neprestano formiranje savjesti svjetlom Božje riječi i učenjem Crkve, jer „uzroci zastranjenju suda u moralnome vladanju mogu biti nepoznavanje Krista i evanđelja, loši primjeri drugih, robovanje strastima, težnja za nekom loše shvaćenom autonomijom savjesti, odbacivanje autoriteta Crkve i njezina naučavanja, manjak obraćenja i ljubavi“ (KKC 1792).

„Savjest je u nama namjesnik Isusa Krista, monarh u svojoj određenosti, prorok u njegovim opomenama, svećenik u njegovu blagoslivljanju i proklinjanju“ (John Henry Newman 1801.-1890.).

Glas savjesti možemo slijediti ili ne slijediti. Ona nas ponekad ometa u našim namjerama i planovima i mi ju malo-pomalo ušutkamo. Ali kad dođe Isus Krist u Svojoj sjajnoj slavi, mi ćemo u Njegovu svjetlu i u Njegovoj istini neskriveno vidjeti čitav svoj život, a time i sve svoje odluke savjesti. On će „*ono što je u tami skriveno iznijeti na vidjelo i otkriti nakane srdaca*“ (1 Kor 4,5a).

Gdje god ljudi iskrena srca slušaju glas svoje savjesti i slijede ju djelima, i nesvjesno će, premda (u nekim okolnostima) ne vjeruju u Boga, čuti Božji glas: „*Zaista, zaista kažem vam: Što god učinite jednomu od ove moje najmanje braće (i sestara), meni učinite*“ (usp. Mt 25,34-40).

Ali vrijedi i suprotno: „*Zaista, kažem vam, što god ne učinite jednomu od ovih najmanjih, ni meni ne učinite. I otići će ovi u muku vječnu, a pravednici u život vječni*“ (Mt 25,45-46). Drugim riječima: „U večer našega života bit ćemo suđeni prema našoj ljubavi“ (Ivan od Križa, 1542.-1591.).

- Što meni znači savjest?
- Kako mogu oblikovati svoju savjest?
- Čega sam nanovo postao svjestan? Želim li u svome životu što god promijeniti?

Vjerujem u Duha Svetoga

Prvi dan: Duh Sveti

Veliko Vjerovanje spominje četiri tumačeca izričaja o Duhu Svetomu: *Vjerujem ... u Duha Svetoga, Gospodina i Životvorca, koji izlazi od Oca i Sina, koji se s Ocem i Sinom skupa časti i zajedno slavi, koji je govorio po prorocima.*

Kao prvo, Duh Sveti je označen kao *Gospodin* i *Životvorac*, čime je rečeno da je Duh Sveti Bog. Kao drugo, Duh Sveti je *Životvorac*. Njegova je bit obnavljati i oživljavati. Kao treće, višestruko je opisano jedinstvo Duha s *Ocem i Sinom*. On izlazi iz Obojice i s Njima se kao Boga časti i slavi. I kao četvrto, spominje se Njegovo govorenje *po prorocima*. Proroci su bili muževi i žene obdareni duhom, po kojima je govorio Bog, kad je davao Svoja obećanja narodu Izraelu ili kad im je predbacivao prijestupe.

Jedno od tih obećanja navješta prorok Jeremija. Bog je sa svojim narodom sklopio savez. Ali narod je svako malo ovaj savez kršio.

Tada Bog najavljuje novi savez: „... Ovo je Savez što ću ga sklopiti s domom Izraelovim poslije onih dana – riječ je Gospodina Boga: Zakon ću svoj staviti u dušu njihovu i upisati ga u njihovo srce“ (Jer 31,33). Zapovijedi u Novome savezu neće više biti izvana nametnute, nego će postati potreba srca. To se događa po Duhu, kao što kaže prorok Ezekiel: „Dat ću vam novo srce, nov duh udahnut ću u vas! Izvadit ću iz tijela vašega srce kameno i dat ću vam srce od mesa. Duh svoj udahnut ću u vas da hodite po mojim zakonima i da čuvate i vršite moje naredbe“ (Ez 36,26-27).

Bog mijenja srca. Iz tvrda (kamena) srca stvara srca s novom sposobnošću osjećanja za Boga i ljude. Duh Sveti čini da pazimo na ono što je Bogu na srcu.

- Tko je Duh Sveti za mene? Jesam li već iskusio Njegovu životodajnu snagu?
- Što govori Credo o Duhu Svetome? Jesam li mu se već klanjao? Mogu to učiniti sada.
- Što čini Novi savez? Što sam od toga već iskusio?

Drugi dan: Duh Posvetitelj

Duha se označuje kao *svetoga*. To pokazuje da on svakoga čovjeka hoće uvesti u jedinstvenu, neponovljivu, vlastitu svetost, prihvaćajući osobnost svakoga čovjeka, oplemenjujući ju i čineći savršenom. To se događa preko djelovanja Duha Svetoga u zajednici Crkve, u Božjoj riječi, u sakramentima, darovima i karizmama.

David je nakon svoga zatajenja konkretno iskusio posvećujuću i očišćujuću snagu Duha Svetoga: „Čisto srce stvori mi, Bože, i duh postojan obnovi u meni. Ne odbaci me od lica svojega i svoga svetog duha ne uzmi od mene! Vrati mi radost svoga spasenja i učvrsti me duhom spremnim! (Ps 51,12-14).

Čisto srce čini sretnim iznutra. Postojan duh daje nam snagu. Opremljenim Božjim spremnim duhom, slijedimo odlučno Boga, i tako stječemo ponovno životnu radost.

- Čeznem li za time da budem više zdrav, istinit, pravi, čist ...?

- Gdje si želim više odlučnosti i dosljednosti, *spremna duha*?
- Gdje želim više iskusiti Njegovo posvećujuće djelovanje? Mogu Ga konkretno za to moliti.

Treći dan: Vjerujem u Duha Svetoga

Po Duhu Svetome bivamo nanovo osposobljeni: „*Primit ćete snagu Duha Svetoga koji će sići na vas i bit ćete mi svjedoci u Jeruzalemu, po svoj Judeji i Samariji i sve do kraja zemlje*“ (Dj 1,8).

„*Bit ćete*“ pokazuje: Božji Duh osposobljuje nanovo. Duh Sveti nas osposobljuje da više stojimo uza same sebe. On nas sve više i više oslobađa od straha pred ljudima: Što će drugi misliti, ako...? On nas oslobađa od mučnih i opterećujućih iskustava prošlosti. Osposobljuje nas za više ljubavi, za više strpljivosti, za više opuštenosti.

Duh Sveti nam dariva veću osjetljivost za situaciju drugih. Otvara nas za druge i čini sposobnijim za zajedništvo. Pokazuje nam naše pogriješke tako da ih možemo prihvatiti i osloboditi ih se. Čini nas hrabrija, jačima i mudrijima. Dariva nam mir, jasnoću, odvažnost i odlučnost.

Duh Sveti nam dariva radost u životu, radost u Bogu, radost u bližnjima. On čini da nas Biblija oslovljava i da ju možemo razumjeti. Objavljuje nam opet i opet nanovo Božju bezgraničnu ljubav. Hrabri nas i nadaruje da danas suizgrađujemo Božje kraljevstvo i surađujemo na izgradnji Crkve. Osposobljuje nas da danas budemo Isusovi *svjedoci*.

Isusovac Karl Rahner (1904.-1984.) ispovijeda o Duhu Svetome:

„Vjerujem da on može srušiti moje predrasude.

Vjerujem da on može promijeniti moje navike.

Vjerujem da on može nadvladati moju ravnodušnost.

Vjerujem da mi on može dati maštovitost i ljubav.

Vjerujem da me on može upozoriti na zlo.

Vjerujem da on može pobijediti moju tugu.

Vjerujem da mi on može dati ljubav prema Božjoj riječi.

Vjerujem da on može od mene uzeti osjećaje manje vrijednosti.

Vjerujem da mi on može dati snagu u mom životu.
Vjerujem da on može uzeti me postaviti brata i sestru.
Vjerujem da on može prožeti moje biće.“

- Vjerujem li da Duh Sveti može nas ljude promijeniti i obnoviti?
- Vjerujem li da Crkva može biti obnovljena i ponovno dobiti na zračenju?
- Koju osposobljenost želim ja od Duha Svetoga? Za to mogu sada moliti.

Sveta katolička Crkva, općinstvo svetih

Četvrti dan: Sveta Crkva

Kao prvi učinak Duha Svetoga u vjerovanju jest govor o Crkvi. Što je *Crkva*? Crkva dolazi od grčke riječi *ekklesia*, što doslovce znači pozvana iz. Crkva su dakle ljudi koji su od Boga pozvani iz njihova dosadašnjega života u zajedništvo s Isusom Kristom i svima onima koji s Njime žive.

Njemačka riječ za Crkvu *Kirche* dolazi od grčke riječi *kyriake* – *ona koja pripada Gospodinu*. Crkva su prema tome ljudi koji pripadaju Gospodinu i žele njegovo poslanje prenositi u ovome svijetu. To svjedoči i pjesma: „*Duh Gospodnji napunja svemir, silno i neukrotivo; kamo god padne njegov dah ognja, Božje kraljevstvo postaje životno. Tu kroz vrijeme korača Krist u hodočasničkoj odjeći svoje Crkve i kliče: Aleluja.*“ Crkva je ovdje opisana kao hodočasnička odjeća u kojoj je Isus danas prisutan i danas djeluje. Crkva je tijelo, po kojemu Isus Krist u svijetu nastavlja svoje poslanje.

Kad Credo Crkvu naziva *svetom*, onda to nije zbog toga što ona nije grješna. Crkva je sveta po Duhu Svetome. Sveta je po riječi Evanđelja koje joj je povjereno, po milosnim darovima i karizmama čiji autor je sam Isus Krist. Crkva je sveta i po ljudima koji se daju posvetiti. To pokazuje našu zadaću: „*Kao što je svet Onaj koji vas pozva, i vi budite sveti u svemu življenju. Ta pisano je: Budite sveti jer sam ja svet*“ (1 Pt 1,15-16).

Nakon jedne propovijedi dođe neki slušatelj k župniku i kaže: „Jednostavno se ne mogu odlučiti pristupiti jednoj od poznatih Crkava, jer u svakoj zajednici vidim toliko nesavršenoga i lošega.“ Svećenik nato odgovori: „Prijatelju, u pravu si, ni jedna Crkva nije savršena, pa čak i da pronađeš savršenu Crkvu ona te ne bi primila, jer čim bi te primila, prestala bi biti savršena.“

Crkva nasreću nije zajednica savršenih, jer tako i mi sa svojim vlastitostima, tamama i pogreškama imamo prilike pripadati joj.

- Zbog čega je Crkva *sveta*?
- Što mogu ja pridonijeti da bi Crkva dobila na zračenju?

Peti dan: Vjerujem ... u katoličku Crkvu

Katolički izvorno znači: čitavu diljem svijeta sveopću Crkvu koja naviješta čitavu, istinitu i pravu vjeru.

Crkva je katolička jer je kao prvo potpuna i široka, uključujući sve koji nasljeđuju Isusa Krista. U ovu širinu spada i to da u ovoj Crkvi svi socijalni i kulturni slojevi kroz sva vremena imaju mjesta,.

Kao drugo, Crkva je katolička jer je u njoj Isus Krist i jer joj je darovao svu puninu. Jer Crkva je „*Tijelo njegovo, punina onoga koji sve u svima ispunja*“ (Ef 1,23). Sve što ima Krist, darovao je svojoj Crkvi, svojoj zaručnici.

Kao treće, katolički znači za Crkvu da živi svoju misionarsku dimenziju. Crkva je „katolička jer je od Krista pozvana čitavomu ljudskom rodu“ (usp. Mt 28,29). (KKC 831). Ona želi svim ljudima i svim kulturama ponuditi mogućnost da upoznaju Isusa Krista, spasenje svijeta.

Kad danas čujemo riječ *katolički* mnogi odmah pomisle na rimokatolički. Kako je došlo do ove promjene? U drugome i trećem stoljeću bilo je nekih vjernika koji su došli do spoznaje da opća, od priznatih biskupa vođena crkva nije prava crkva Isusa Krista. Oni su se od nje odvojili i osnovali svoje vlastite Crkve. Biskupi izvorne crkve Isusa Krista počeli su se od ovih drugih crkava razlikovati nazivajući svoju Crkvu *katoličkom crkvom*. Katolički sada više nije

značio čitava, sveopća Crkva. Katolički je time postao nešto kao pred-ime koje opisuje koje vrste kršćanina je tko bio.

Vrijedi opaziti da u CREDU ne vjerujemo u Crkvu: Vjerujemo u Boga, u Isusa Krista i u Duha Svetoga i potpuno se predajemo Trojedinomu Bogu. Vjerujem u Crkvu znači: Vjerujem zahvaljujući Crkvi i po Crkvi. Jer preko Crkvi je poruka Isusa Krista prenošena kroz sva vremena i dospjela do nas. Vjerujem u Crkvu izražava da vjerujemo u Crkvi i s Crkvom. Ali katkada to može značiti i bolno: Vjerujem unatoč Crkvi, unatoč njezinim ljudskim slabostima i unatoč pogrješkama njezinih članova u povijesti i u sadašnjosti, unatoč tomu gdje crkvu ne razumijem.

- *Vjerujem u Katoličku Crkvu: Što to meni znači?*
- Što mi pomaže veselo ispovjediti ovu rečenicu?

Šesti dan: Općinstvo svetih

Izraz *općinstvo svetih* izvorno znači zajedništvo u svetome, na sakramentima, na Božjoj riječi, na milosnim darovima koji darivaju vječno spasenje. Iz *zajedništva na svetome* postalo je zajedništvo (općinstvo) svetih. Prvi kršćani su se uvijek okupljali na godišnjice mučenika na njihovim grobovima. Bili su uvjereni da mučenici živim kršćanima mogu biti zagovornici kod Boga.

Tradicionalna katolička teologija je *zajedništvo (općinstvo) svetih podijelila na tri područja*. Vjernici koji još žive ovdje na zemlji nazivaju se putujućom Crkvom (koja se još uvijek bori). Oni žive usred razračunavanja, borbi i trpljenja ovoga svijeta. Svete u stanju čišćenja nazivamo vapijućom Crkvom. Povezanost s trpećom Crkvom dolazi do izražaja u molitvi za pokojne. Budući da je u Isusu Kristu pobijedena zemaljska smrt, po njemu je svim udovima Njegova Tijela moguća povezanost koju stvara Duh Sveti. Čak još više: „*I ako trpi jedan ud, trpe zajedno svi udovi; ako li se slavi jedan ud, raduju se zajedno svi udovi*“ (1 Kor 12,26). U Kristovu tijelu na djelu je biti jedni s drugima i biti jedni za druge. Svi se pred Bogom mogu zauzimati jedni za druge.

Povezanost s čitavim općinstvom svetih najbolje je izraženo u euharistijskome slavlju kad jedni za druge molimo, kad se u molitvi sjećamo pokojnika i s otkupljenima, svetima slavimo Boga.

Mi smo krštenjem na ime Presvetoga Trojstva uzeti u zajedništvo s Duhom Svetim. Svetost dolazi od Boga i stoji na početku. Pavao stoga one koji u Krista vjeruju i u njega su kršteni, naziva „pozvanima, svetima“ (1 Kor 1,2).

Ovim dostojanstvom koje odlikuje kršćanina ujedno je izrečen zahtjev koji treba živjeti životom. Putokaz za to kako možemo živjeti kao pozvani i sveti jesu Blaženstva (Mt 5,3-11), koja čitamo uvijek na svetkovinu Svih svetih.

- Kako se značenje *općinstva svetih* razvilo?
- Ima li članova *slavne Crkve* (svetaca) koji su mi uzor i za čiji zagovor molim?
- Molim li za članove *vapijuće Crkve* (duše u čistilištu)?
- Ja: pozvani svetac, što to u meni izaziva?

Oproštenje grijeha

Prvi dan: Situacija: Život u istočnome grijehu

Svakoga dana kad čitamo novine ili slušamo vijesti, iskusujemo nanovo da ne živimo u zdravu svijetu. Bijeda, nevolja, bol i nepravda viču k nebu. Činjenica ove nepravde prati čovječanstvo od samoga početka. Kako je do toga došlo?

Raj pokazuje kako je Bog zamislio čovjeka i stvorenje. U sredini je bio Bog. Ljudi su živjeli polazeći od Boga. To je za posljedicu imalo duboki sklad s Bogom, s bližnjima, sa stvorenjem i sa samim sobom. Da bi taj sklad održao, Bog je ljudima dao zapovijed: *„Sa svakoga stabla u vrtu slobodno jedi, ali sa stabla spoznaje dobra i zla da nisi jeo! U onaj dan u koji s njega okusiš, zacijelo ćeš umrijeti“* (Post 2,16b-17).

U ove zdrave odnose došla je pometnja: U slici zmije prilazi zlo k ljudima s pitanjem : *„Zar vam je Bog rekao da ne smijete jesti ni s jednog drveta u vrtu?“* (Post 3,1). Ovim pitanjem izvrće đavao Božji izričaj i sije nepovjerenje prema Božjoj ljubavi i zavodi čovjeka na sumnju: Možda mi Bog ipak ne daje sve?

I zatim dolazi do događaja koji Biblija naziva pad u grijeh. Čovjek je jeo od zabranjenoga ploda i tako se postavio iznad Božjega poretka. Ovim korakom neposlušnosti potisnuo je čovjek svoga Stvoritelja iz središta svoga života i sam se stavio na Njegovo mjesto.

Čovjek, a s njime i čitavo stvorenje koje je bilo čovjeku „podvrgnuto“ (usp. Post 1,28), izgubio je ovim korakom svoje središte od kojega je živio. Čovjek je u najdubljoj dubini zbunjen i počinje sumnjati u sama sebe. Osjeća da nešto više nije u redu i pokušava sama sebe zaštititi: *„Tada se obadvoma otvore oči i upoznaju da su goli. Spletu smokova lišća i naprave sebi pregače“* (Post 3,7). Smokvinim lišćem počinju ljudi nešto prikrivati. Srame se što su takvi kakvi jesu. *„Uto čuju korak Gospodina, Boga koji je šetao vrtom za dnevnog povjetarca. I sakriju se – čovjek i njegova žena pred Gospodinom, Bogom, među stabla u vrtu“* (Post 3,8). Strah je ušao u odnos prema Stvoritelju. Bog pita Adama: *„Ti si, dakle, jeo sa stabla s kojega sam ti zabranio jesti? Čovjek odgovori: Žena koju si stavio uza me – ona mi je dala sa stabla pa sam jeo“* (Post 3,11-13). Ljudi počinju krivnju prebacivati na druge.

Kao posljedica u stvorenje je došla duboka pometnja: *„A ženi reče (Bog): 'Trudnoći tvojoj muke ću umnožiti, u mukama djecu ćeš rađati. Žudnja će te mužu tjerati, a on će gospodariti nad tobom.' A čovjeku reče: 'Jer si poslušao glas svoje žene te jeo sa stabla s kojega sam ti zabranio jesti rekavši: S njega da nisi jeo! – evo: Zemlja neka je zbog tebe prokleta: s trudom ćeš se od nje hraniti svega vijeka svog! Rađat će ti trnjem i korovom, a hranit ćeš se poljskim raslinjem. U znoju lica svoga kruh svoj ćeš jesti dokle se u zemlju ne vratiš: ta iz zemlje uzet si bio – prah si, u prah ćeš se i vratiti!“* (Post 3,16-19).

Uzajamna vrijeđanja, bol, bolest, tjeskoba ali i smrt, posljedica su grijeha. Kroz sve to čovjek je postao usamljen. Izgubio je zaštićenost u Bogu, zaštićenost u samome sebi, zaštićenost kod ljudi, pa čak i zaštićenost u stvorenju. Ukratko: Čovjek je izgubio raj, svoj zavičaj.

Otada svi ljudi baštine ovo grješno stanje. Kad se danas čovjek rodi, on uz puno dobra baštini i ono loše i zlo. Otkriva u sebi nutarnje protivljenje, pobunu, pobunu protiv Boga. U čovjeku se nešto buni da sama sebe prihvati kao stvorenje i život, napatke i ljubav primi od Stvoritelja. Iskusuje sebe slabim u volji i nalazi u sebi sklonost na zlo.

Jedan inženjer opisao je baštinjeni grijeh svojim jezikom: „Iz moga iskustva kao tehničara znam da su za svaki aparat potrebne upute za uporabu. Ukoliko se upute za uporabu ne slijedi, ne smije se okrivljivati konstruktora ako aparat ne funkcionira.“

Bog ipak čovjeka ne prepušta nesreći. Tako odmah poslije pada u grijeh dolazi obećanje spasenja. Bog govori zmiji: „*Neprijateljstvo ja zamećem između tebe i žene, između roda tvojeg i roda njezina: on će ti glavu satirati, a ti ćeš mu vrebati petu*“ (Post 3,15). Potomak Žene (Marije) je Isus, koji je došao da satire glavu zmiji i tako Sotoni i njegovu djelu pripremi konačan poraz.

- U čemu se sastoji istočni grijeh?
- Koje posljedice on ima do danas?
- Gdje iskusujem sklonost na zlo? U kojim situacijama iskusujem sebe u volji oslabljenim? Gdje opažam u sebi i u društvu protivljenje Bogu i njegovim zapovijedima?

Drugi dan: Krštenje za oproštenje grijeha

Temeljno oproštenje grijeha događa se na krštenju. Ono čovjeka načelno izdvaja iz struktura krivnje i grijeha svijeta, otpušta ranije počinjene grijehe. Novi put spasenja postaje moguć. Stoga u Velikome vjerovanju molimo: *Ispovijedam jedno krštenje za oproštenje grijeha.*

Na Duhove je Petar rekao ljudima koji su bili u srcu dodirnuti njegovom propovijedu i pitali što im je sada činiti: „*Obratite se i svatko od vas neka se krsti u ime Isusa Krista da vam se oprostite grijesi i primit ćete dar, Duha Svetoga*“ (Dj 2,38).

Krštenjem u ime Isusa Krista ulazi čovjek u usku povezanost s Isusom i dobiva novi identitet. Primjer: Rosemarie Müller sklapa s Franzom Bucherom savez života i udaje se za njega. Ona sada uzima muževljevo prezime i od sada se zove gospođa Bucher. Ženidbenim savezom s Franzom Bucherom dobila je novo prezime i novi identitet. Usporedivo se događa i u savezu krštenja. Mi „*primamo Krista, Gospodina*“ (usp. Kol 2,6) koji je bio poslušan svomu Ocu „*do smrti, smrti na križu*“ (Fil 2,8). Time Isus u nama ulazi u baštinjenu pukotinu neposlušnosti i dariva novi život. Mi sada pripadamo njemu. Hoćemo živjeti s njime i za njega.

U krštenju djece u najnutarnijoj nutрини čovjeka dogodila se ova povezanost s Isusom Kristom. Ipak još uvijek nedostaje Da, svjesna čovjekova odluka, njegovo predanje života Isusu Kristu, čime se snaga njegove milosti tek oslobađa i zajednički život postaje tek pravo životan. Stoga se kod krštenja nije govorilo *Amen* – Da, to se odnosi na mene! Iza toga stojim! Hoću živjeti s tobom kao sa svojim Gospodinom!

Ovim *Amen* prihvaćam već podijeljeno krštenje i obnavljam krsna obećanja. Tebi Isuse Kriste hoću pripadati! S tobom i za tebe hoću živjeti! Ovim korakom snaga otkupljenje Isusa Krista postaje djelotvorna. Mi pripadamo Isusu Kristu zauvijek i imamo po njemu vječni život.

- Što znači krštenje? Koji korak obraćenja ono sadrži?
- Jesam li svjesno rekao *Amen* krštenju? Sada mogu obnoviti svoj *Amen*.

Treći dan: Oproštenje oslobađa

Četvorica donose uzetoga k Isusu: „*Vidjevši njihovu vjeru, kaže Isus uzetomu: 'Sinko! Otpuštaju ti se grijesi.'* Sjedjeli su ondje neki pismoznanci koji počеше mudrovati u sebi: '*Što to ovaj govori? Huli! Ta tko može grijeha otpuštati doli Bog jedini?*' Isus duhom odmah proniknu da tako mudruju u sebi, pa će im: '*Što to mudrujete u sebi? Ta što je lakše? Reći uzetomu: Otpuštaju ti se grijesi ili reći: Ustani,*

uzmi svoju postelju i hodi? Ali da znate: vlastan je Sin Čovječji na zemlji otpuštati grijeha!' I reče uzetomu: 'Tebi zapovijedam, ustani, uzmi postelju i pođi kući! I on usta, uze odmah postelju i iziđe na očigled svima. Svi su zaneseni slavili Boga govoreći: 'Takvo što nikad još ne vidjesmo!'' (Mk 2,5-12).

Isus ozdravlja najprije uzrok uzetosti: *Oprošteni su ti grijesi!* To izaziva protivljenje jer samo Bog može opraštati grijeha, stvoriti nove stvarnosti po čemu povrjeda i šteta opet ozdravlja. Stoga Isus sada govori beznadno uzetomu: *Kažem ti: ustani, uzmi svoju postelju i idi kući!*

Na dan uskrsnuća naređuje Isus apostolima da nastave njegovo služenje oproštenja grijeha: *„Kao što mene posla Otac i ja šaljem vas. To rekavši, dahne u njih i kaže im: Primite Duha Svetoga. Kojima otpustite grijeha, otpuštaju im se; kojima zadržite, zadržani su im“* (Iv 20,21b-23). U odrješanju od grijeha postaje otkupljenje Isusa Krista na križu djelotvorno.

Apostoli su Isusovu vlast *oprošteni su ti grijesi* prenosili dalje. Danas me Isus Krist u riječi svećenika: *Ja te odrješujem ... oslobađa zauvijek.* Ovdje se događa nešto što ni jedan čovjek drugomu ne može reći: izvjesnost oproštenja. Sada je polazeći od Boga oprošteno – zauvijek!

- Što čini Isus kod uzetoga?
- Vjerujem li da Bog oprašta grijeha konačno i zauvijek?
- Kako ja postupam s grijehom?
- Koja sam iskustva s Božjim oproštenjem stekao?

Uskrnuće mrtvih i život vječni

Četvrti dan: Novo tijelo uskrnuća

Mi živimo s našim tijelom i u našem tijelu. Pomoću našega tijela stupamo u kontakt s izvanjskim svijetom. Tijelo je to koje nam omogućuje govorenje, gledanje, pipanje ... I svoju nutrinu

izražavamo tjelesno, primjerice na način kako se krećemo, svojim pogledom ili svojim riječima. Tijelo je organ odnosa prema svijetu.

Istodobno svojim tijelom iskusujemo i ograničenosti. Pomalo smo nesposobni ono što u svojoj nutrini doživljavamo izraziti svojim tijelom, riječima i gestama. Kad smo bolesni i imamo bolove, kad nam tijelo ostari i postane krhko, kad smo potišteni ili zahvaćeni emocijama, tada tijelo pomalo doživljavamo i kao tamnicu. Mi ljudi smo u mnogo čemu suženi i blokirani tjelesnim, duhovnim i psihičkim prikraćenostima, povrjedama i obilježenostima.

Uskrsnuće mrtvih znači spasenje jednoga, nepodijeljena čovjeka. Dok naše tvarno tijelo smrću propada i u grobu se raspada, tijelo označuje čovjeka kao osobu u njegovoj cjelovitosti i u njegovim različitim odnosima. Taj se čovjek preobrazuje i živjet će zauvijek.

Pavao piše: „*Sije se u raspadljivosti, uskršava u neraspadljivosti; sije se u sramoti, uskršava u slavi; sije se u slabosti, uskršava u snazi; sije se tijelo naravno, uskršava tijelo duhovno*“ (1 Kor 15,42-44).

Postoji zemaljsko tvarno tijelo koje je *raspadljivo* i postoji tijelo koje je *neraspadljivo*: nadzemaljsko tijelo. To znači: Duh Sveti stvara novo, ne više materijalno tijelo, nego ono koje odgovara potpuno osobnome biću dotičnoga čovjeka, njegovoj duši, njegovoj slici i prilici Božjoj. Model za to je uskrsnulo tijelo Isusa Krista.

Pavao piše: „*Naša je pak domovina na nebesima, odakle iščekujemo Spasitelja, Gospodina našega Isusa Krista: snagom kojom ima moć sve sebi podložiti on će preobraziti ovo naše bijedno tijelo i suobličiti ga tijelu svomu slavnomu*“ (Fil 3,20-21). Naše tijelo, a time se misli na sve što bitno pripada našem tijelu, preobrazit će se „*u lik njegova proslavljenog tijela*“ i to „*iz slave u slavu*“ (usp. 2 Kor 3,18).

- Što znači *uskrsnuće od mrtvih*?
- Od kojih ograničenosti zemaljskoga tijela trpim?
- Kakvo si „*tijelo*“ želim?

Peti dan: Život vječni

Ljudi, koji su na ovoj zemlji činili za Boga velike stvari, imali su pred očima vječnost. Tvoj pogled im je davao snagu da kao Isus daju svoj život potpuno, te u odbijanju i progonstvu ostanu vjerni svome putu. Jer sve prolazi, ali ne i vječnost. Pavao piše: „*Smatram, uistinu: sve patnje sadašnjega vremena nisu ništa prema budućoj slavi koja se ima očitovati u nama*“ (Rim 8,18). Kad bismo samo jednu sekundu mogli gledati ovu slavu, živjeli bismo potpuno drukčije, u svetoj odlučnosti za Boga, u silnoj radosti i potpunu oduševljenju zbog života i našega divnoga Boga.

Isus je više puta govorio o tome da postoji *vječni život*: „*Ja im dajem život vječni te neće propasti nikada i nitko ih neće ugrabiti iz moje ruke*“ (Iv 10,28).

Kako izgleda vječni život? Isus je kratko prije svoje muke i smrti rekao: „*A ovo je život vječni: da upoznaju tebe, jedinoga istinskog Boga, i koga si poslao – Isusa Krista*“ (Iv 17,3). Upoznati je najprije povezano s gledanjem. Gledanje i pogledanost nama ljudima su važni. Rado gledamo u lice koje nas gleda puno ljubavi, ljepote i dobrote.

Mi smo kao Božje slike i prilike stvoreni na Boga. Stoga se naša najdublja čežnja i naša najveća sreća sastoje u tome da gledamo lice Božje. Tako je Mojsije molio Gospodina: „*Pokaži mi svoju slavu!*“ (Izl 33,18). Ali Bog mu je odgovorio: „*Moga lica ne možeš vidjeti, jer ne može čovjek mene vidjeti i na životu ostati*“ (Izl 33,20). Jer Bog je toliko lijep, toliko predivno pun veličanstva i svjetla, da bismo zaslijepljeni i oboreni njegovom moću odmah pali mrtvi ako bi nam se sada pokazao takvim kakav stvarno jest. Zato nas on sada susreće skriveno u znakovima.

Tek s novim osjetilima uskrsnuloga tijela moći ćemo gledati Njega, a s Njime i sve anđele i čitav nevidljivi svijet. Kao anđeli, koji već sada zauvijek gledaju lice Božje, mi ćemo tada gledati Boga u Njegovoj slavi i Isusa Krista u Njegovu božanskom liku. Ivan piše pun radosti: „*Gledat ćemo njega, Isusa, kakav jest*“ (1 Iv 3,2c). Tada ćemo biti poneseni, zahvaćeni, potpuno očarani ljepotom Božjom!

Poznati Boga znači još više: U Knjizi Postanka čitamo: „Čovjek pozna svoju ženu Evu, a ona začne i rodi Kajina“ (Post 4,1). Poznati znači jedno drugomu u ljubavi se potpuno darovati.

Ivanovo Otkrivenje govori u vezi s ovim o svadbi Jaganjčevoj, o svadbi Isusa Krista sa ženom, Crkvom, s nama ljudima: „Radujmo se i kličimo i slavu mu dajmo jer dođe svadba Jaganjčeva, opremila se Zaručnica njegova“ (Otk 19,7). Povezanošću s Isusom Kristom bivamo uzeti u život, u vječnu ljubav Trojstva, u sve veće slavlje bez kraja.

Nebo je stanje dovršena blaženstva, čudesne razmjene života i ljubavi s trojedinim Bogom i zajedništva ljudi međusobno. U nebu ćemo biti povezani sa svojim dragima, sa svetima, sa svim ljudima, ali i sa svim anđelima u ljubećemu zajedništvu. Svi ćemo se zauvijek radovati jedni drugima.

- Što nas očekuje u nebu?
- U kojemu stavu trebamo gledati na budućnost?
- Što može i hoće vjera u vječni život danas kod nas izdjelovati?

Šesti dan: Amen

S *Amen* završava Apostolsko vjerovanje: Ono započinje sa *Vjerujem* a završava s *Amen*, s radosnom izvjesnošću glede vjere da će se ispuniti sve što je prije toga rečeno.

Ovim *Amen* ispovijedamo ponajprije i prije svega da je Bog pouzdan i vjeran. Tako je Amen na kraju Apostolskoga vjerovanja radostan Amen koji se naslanja potpuno na Isusa Krista. „To je konačni Amen Očeve ljubavi prema nama“ (KKC 1065). To je Božji Da svim našim najdubljim željama i čežnjama. „Doista, sva obećanja Božja u njemu su 'Da'. I stoga po njemu i naš 'Amen!' Bogu na slavu“ (2 Kor 1,20).

Ovim Amen ispovijedamo nadalje našu vjernost, naš Da. Francuski filozof i ateist Jean-Paul Sartre (1905.-1980.) bio je upitan na svojoj smrtnoj postelji od prijatelja vjeruje li ipak u život poslije

smrti. Suprotno njegovu ranije iznošenu shvaćanju da je smrću sve svršeno, odgovorio je: *Peut-etre – možda.*

Mi suprotno ovomu s Amen na kraju Apostolskoga Vjerovanja potvrđujemo: „Da, tako je. To je vjera crkve i to neka bude i moja vjera! Toga ću se čvrsto držati. Za to hoću živjeti i umrijeti. Amen. Aleluja!“

- Što još želim moći odlučnije vjerovati?

Vjerovanje Božjega naroda

Pape Pavla VI.

CREDO

Vjerujemo u jednoga Boga, Oca, Sina i Duha Svetoga, Stvoritelja vidljivih stvari – kao što je ovaj prolazni svijet gdje provodimo svoj kratki život, i nevidljivih stvari – kao što su čisti duhovi koje nazivamo i anđelima, i Stvoritelja duhovne i besmrtnne duše u svakome pojedinom čovjeku.

Vjerujemo da je taj jedini Bog u svojoj biti apsolutno jedan, beskrajno svet, kao što je i u svim svojim svojstvima beskrajno savršen, u svojoj svemogućnosti, u svome bezgraničnom znanju, u svojoj providnosti, u svojoj volji i u svojoj ljubavi. On je Onaj koji jest, kako je sam objavio Mojsiju (Izl 3,14); on je Ljubav, kako nas je naučio apostol Ivan (1 Iv 4,8). Tako ta dva imena, Bitak i Ljubav, neizrecivo izrazuju istu božansku bit Onoga koji nam je sama sebe htio otkriti i koji je, prebivajući u nedostupnu svjetlu (1 Tim 6,16),

sam u sebi iznad svakoga imena, iznad svih stvari i iznad svakoga stvorenog uma.

Bog nam jedini može dati pravu i punu spoznaju o sebi objavljujući se kao Otac, Sin i Duh Sveti; u njegov smo vječni život Božjom milošću pozvani da u njemu imamo dio, ovdje na zemlji u tami vjere, a poslije smrti u sveudiljnu svjetlu. Uzajamne veze, koje odvijeka povezuju tri Osobe, od kojih je svaka jedan isti božanski Bitak, jesu blaženi unutrašnji život presvetoga Boga, koji život beskrajno nadilazi sve što mi na ljudski način možemo razumjeti. Zahvaljujemo, međutim, božanskoj dobroti što mnogobrojni vjernici mogu zajedno s nama pred ljudima posvjedočiti jednoga Boga ako i ne poznaju tajnu presvetoga Trojstva.

3. Vjerujemo, dakle, u Boga koji u svojoj vječnosti rađa Sina; vjerujemo u Sina, Božju Riječ, koji se odvijeka rađa; vjerujemo u Duha Svetoga, nestvorenu Osobu, koji izlazi od Oca i Sina kao njihova vječna Ljubav. Tako u trima božanskim Osobama, koje su međusobno jednako vječne i iste biti, bujaju i dolaze do vrhunca u svojoj uzvišenosti i slavi, svojstvenoj nestvorenu Biću, život i blaženstvo savršeno jednoga Boga; zato uvijek treba častiti jedinstvo u Trojstvu i Trojstvo u jedinstvu.

4. Vjerujemo u Gospodina našega Isusa Krista, Sina Božjega. On je vječna Riječ, rođen od Oca prije svih vjekova i istobitan s Ocem, *homoousius to Patri*; po njemu je sve stvoreno. Utjelovio se po Duhu Svetomu od Marije Djevice i postao čovjekom: jednak dakle Ocu po božanstvu, manji od Oca po čovječstvu, jedan uistinu ne spajanjem naravi, što je nemoguće, nego jedinstvom osobe.

5. On je prebivao među nama, pun milosti i istine. Navješćivao je i osnovao Božje kraljevstvo, objavljujući nam u sebi Oca. Dao nam je svoju novu zapovijed da se ljubimo međusobno kao što je on ljubio nas. Naučio nas je put evanđeoskih blaženstava: da budemo siromašni u duhu, krotki, da boli podnosimo strpljivo, da žedamo za

pravednošću, da budemo milosrdni, čista srca, mirotvorci, da progonstvo trpimo radi pravednosti.

Trpio je pod Poncijem Pilatom, kao Jaganjac Božji noseći grijeh svijeta, umro je za nas pribijen na križ pribavljajući nam otkupiteljskom krvlju spasenje. Bio je pokopan i svojom je vlastitom moću uskrsnuo treći dan, uzdižući nas svojim uskrsnućem u dioništvo božanskoga života, a to je milost. Uzašao je na nebo, odakle će opet doći, i to u slavi, da sudi žive i mrtve, svakoga po njegovim zaslugama: oni koji odgovore Božjoj Ljubavi i Smilovanju ići će u vječni život, a koji to do kraja budu odbijali, predat će se ognju koji se nikada neće ugasiti.

I njegovu kraljevstvu neće biti kraja.

6. Vjerujemo u Duha Svetoga, Gospodina i životvorca, koji se s Ocem i Sinom skupa časti i zajedno slavi. On je govorio po prorocima; njega nam je Isus poslao iza svoga uskrsnuća i uzašašća k Ocu. On rasvjetljuje, oživljuje, štiti i vodi Crkvu, čisti njezine članove ako se ne protive milosti. Njegovo djelovanje, koje prodire do dna duše, osposobljuje čovjeka da može odgovoriti zapovijedi Kristovoj: Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski (Mt 5,48).

7. Vjerujemo da je blažena Marija, koja je uvijek ostala djevica, bila Majka utjelovljene Riječi, našega Boga i Spasitelja Isusa Krista, i da je ona, zbog svoga osobitoga izabranja, po zaslugama svoga sina na najuzvišeniji način bila otkupljena, da je bila sačuvana slobodna od svake ljage istočnoga grijeha i da darom izvanredne milosti daleko nadmašuje sva ostala stvorenja.

8. Tjelesnim i nerazrješivim vezom povezana s tajnom utjelovljenja i otkupljenja, preblážena Djevica Marija, Bezgrješna, bila je po ispunjenom tijeku zemaljskoga života tijelom i dušom uznesena u nebesku slavu te je tako, postavši slična svomu sinu koji je uskrsnuo od mrtvih, unaprijed primila dio koji čeka sve pravednike; vjerujemo da presveta Bogorodica, nova Eva, Majka Crkve, nastavlja u nebu svoju majčinsku zadaću prema Kristovim

udovima, sudjelujući u rađanju i umnažanju božanskoga života u dušama otkupljenih ljudi.

9. Vjerujemo da su u Adamu svi sagriješili; to znači da je zbog istočnoga grijeha što ga je on počinio ljudska narav, svima ljudima zajednička, pala u takvo stanje u kojemu trpi posljedice toga grijeha. To stanje nije više ono u kojemu se nalazila ljudska narav u početku u našim praroditeljima, jer su oni bili stvoreni u stanju svetosti i pravednosti, i u kojemu čovjek nije poznavao zla i smrti. Stoga se ta ljudska narav, koja je tako pala, lišena dara milosti kojim je prije grijeha bila urešena, ranjena u svojim naravnim sposobnostima i podložna vlasti smrti, prenosi takva na sve ljude; u tome se smislu svaki čovjek rađa u grijehu. Držimo dakle, idući stopama Tridentskog koncila, da se istočni grijeh, zajedno s ljudskom naravi, prenosi rađanjem, a ne nasljedovanjem, i da je svakomu čovjeku vlastit.

10. Vjerujemo da nas je naš Gospodin Isus Krist žrtvom križa otkupio od istočnoga grijeha i od svih osobnih grijeha koje je svaki od nas počinio, tako da je istinita riječ apostolova: „Gdje se umnožio grijeh, nadmoćno izobilova milost“ (Rim 5,20).

11. Vjerom ispovijedamo jedno krštenje koje je ustanovio naš Gospodin Isus Krist na otpuštenje grijeha. Krštenje treba dijeliti i maloj djeci koja se još nisu mogla okaljati osobnim grijehom; tako se – rođena bez nadnaravne milosti – preporađaju „vodom i Duhom Svetim“ za božanski život u Kristu Isusu.

12. Vjerujemo u jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu, koju je Isus Krist sagradio na stijeni koja je Petar. Ona je otajstveno Tijelo Kristovo, vidljivo društvo s hijerarhijskim organima i ujedno duhovna zajednica; zemaljska Crkva, Božji narod koji putuje ovdje na zemlji, i Crkva obdarena nebeskim dobrima; klica i početak Božjega kraljevstva, po kojemu se nastavljaju kroz ljudske vjekove djelo i muke otkupljenja, i koje svim silama teži za svojim potpunim dovršenjem što će ga doseći po svršetku vremena u nebeskoj slavi. U tijeku vremena Gospodin Isus oblikuje svoju Crkvu sakramentima

koji izvire iz njegove punine. Po njima Crkva svoje članove čini dionicima tajne Kristove smrti i uskrsnuća milošću Duha Svetoga koji joj daje život i djelovanje. Crkva je dakle sveta, iako u svome krilu ima grješnikâ; jer ona nema drugoga života osim života milosti; ako žive tim životom, njezini se članovi posvećuju, ako se pak udaljuju od njega, padaju u grijeh i nered, a to priječi da se razlijeva njezina blistava svetost. Ona zbog toga trpi i čini pokoru za te grijeh, a pritom ima vlast osloboditi od njih svoje sinove Kristovom krvlju i darom Duha Svetoga.

13. Crkva je baštinica božanskih obećanja i Abrahamova kći po Duhu, posredstvom onoga Izraela kojega svete knjige s ljubavlju čuva i pobožno časti njegove patrijarhe i proroke. Sagrađena na temelju apostolâ, ona iz stoljeća u stoljeće vjerno prenosi i njihovu uvijek živu riječ i njihovu pastirsku vlast u Petrovu nasljedniku i biskupima koji su s njim u zajedništvu. Uživajući, napokon, trajnu zaštitu Duha Svetoga Crkva ima zadaću čuvati, naučavati, tumačiti i širiti onu istinu koju je Bog po prorocima objavio ljudima na neki način još nejasnu, a u svoj punini po Gospodinu Isusu. Mi vjerujemo sve ono što je sadržano u Božjoj riječi, pisanoj ili predanoj, i što Crkva – bilo na svečan način, bilo po redovitom i općem učiteljstvu – predlaže vjerovati kao od Boga objavljeno. Vjerujemo u neprevarljivost kojom je obdaren Petrov nasljednik kad govori „ex cathedra“ kao pastir i učitelj svih kršćana. Tu neprevarljivost ima i zbor biskupâ kad zajedno s njim vrši vrhovnu učiteljsku vlast.

Po sebi je razumljivo da se Vjerovanja sadržajno slažu. Samo su riječi različite, a osim toga su neka Vjerovanja iscrpnija od drugih. Ispovijedanjem naše katoličke vjere u zajedništvu smo s čitavom Crkvom.

Gospodine moj i Bože moj!

Vjerujem u tebe jer si Istina i Ljubav.

Gospodine, jačaj moju vjeru!